

ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 9.

V LJUBLJANI, 26. FEBRUARJA 1933.

KNJIGA 13.

PETER ZMITEK:

»ZARADI PLENA«

DON LORENZO

VLADIMIR BARTOL

NADALJEVANJE

18.

Prihodnje jutro so mu vojščaki strahoma sledili v notranjost dežele. Vse nadloge tega sveta so se zgrnile nadnje. Domačini so jih iz zasede obstreljevali z zastrupljenimi puščicami. Broditi so morali skozi neprodorne gošče, kjer je prežal nanje strupen mrčes. Po širnih planotah jih je žgala vročina, da so umirali od žeje in onemoglosti. Čez noč je pritisnil mraz, da so jim šklepetali zobje.

Skrivaj so izpraševali drug drugega: »Kdo je ta človek?« In nekateri so odgovarjali: »Blaznež je.« Drugi: »Hudi duh je v njem.« In dogovarjali so se, kako bi se ga iznebili.

19.

Prišli so do brezbrežnih planjav, kjer je rasla ko prož visoka trava. Po njej so hodile ogromne črede bivolov, ki so se razkropile, ko so zagledale tuja, nezna- na bitja.

Lorenzo je zajezdil v travnati gozd in se neizrekljivo vzradostil. Njegova duša se je kopala v še neznanem razkošju. Pomenkoval se je s seboj in si na glas govoril: »Kaj nisem že nekoč taval tod? Tako mi je, ko da sem se povrnil v davno davni dom svoj.« Srce se mu je širilo. Vriskal je in se glasno grohotal. Neznanska moč se mu je pretakala po žilah, da se je zdel samemu sebi kot Bog, ki je vsegamogočen.

Francesca, ki mu je jezdil ob strani, je spreletavala groza, da se mu ni upal pogledati v obličje.

20.

Spet in spet so razdrli šotore in šli na neznano pot. In zmerom manj jih je bilo. Godrnjali so in preklinjali. A Lorenzo je poznal samo eno besedo: »Naprej!«

Nekoč so ga vprašali: »Kam nas vo- diš? Zakaj glej! Malo nas je še in vsi smo do kraja izčrpani.«

On pa je pokazal na vrhove v daljavi. »Tam je naš cilj.«

Strahoma so se spogledali in odšli.

21.

Bolj in bolj so se bližali goratim kra- jem. Trava je bila nižja in tla so postajala skalnata. Primanjkovalo je vode in

mučila jih je strašna žeja. Končno so prišli do visoke, peščene planote, katero so obdajali strahotno zevajoči prepadi. Nikjer ni bilo zelišča.

Tam so obstali.

22.

Možje so se zbrali in govorili med seboj: »Ta človek je ali norec ali sa- tan. Vse nas bo pogubil, če mu še dalje sledimo.«

In šepetaje so se dogovorili, da nava- lijo še isto noč v njegov šotor in ga umore, ko bo spal. Zakaj bali so se ga tako, da se ga niso upali naskočiti bde- čega.

23.

Ko je Lorenzo zagledal v nebo moleče višine, zgrajene iz ogromnih skal, ga je spreletelo veselje, kakor ob svidenju. »Da, to je moj dom,« si je rekel. In šir- na samota in otožna zapuščenost kraja sta ga vzradostili. In od tajnstvenega nemira ni mogel zatisniti očesa.

24.

Sredi noči so se nenadoma zazibale stene šotora in vojščaki so vdrli vanj, z golimi meči v rokah. »Sém, Frances- co!« je zaklical Lorenzo in izdril orožje. In srdito otepajoč se napadalcev sta se umaknila na prosto; vojaki so ju bolj in bolj pritiskali proti navpični steni.

Tam sta obstala. Lorenzo je z divjimi grohotom zagnal meč med razbojnike, razprostrl roke proti njim in zaklical: »Noge so vam prikovane na mesto! Jaz ukazujem. Pomrite psi!«

Popadali so na tla in obležali.

25.

Velel je služabniku: »Sledi mi!« In sta šla preko strmih razpok in mračnih prepadov, plezala po skalah navzgor in stopila naposled na ogromno planoto, ki ji nista videla konca. Tekla sta po njej dalje in dalje, dokler jima ni zastavila poti velika, brezdanja razpoka, ki je se- kala planoto na dve polovici.

Ko jo je Lorenzo zagledal, je ves vztrepetal. Spustil se je ob njej na ko- lena in nastavil uho, kot da posluša.

26.

Zadonel je glas iz prepada: »Hej, Don Lorenzo! Vendar si prišel. Težko smo te

pričakovali.«

On pa je vprašal: »Kdo je, ki me kliče?« — »Kaj, ne poznaš nas?« je odvrnil glas. »Tvoji bratje smo. V svoj dom si se vrnil.«

»V svoj dom?« se je začudil Lorenzo. — »Kaj ne razumeš? Saj si vendar izšel iz nas.« — »Resnično, spomin me obhaja. Ali kako naj se vam pridružim, ko ne vidim stopnic, ki bi me povedle v globino?« — »Cemu oklevaš? Kar v prepad se vrzi.« — »Služabnika imam, ki mi je zvesto služil.« — »Sledi naj ti.« — »A če si ne upa?« — »Naj počaka. Zakaj skoraj se vrneš, Lorenzo, spremenjen in preroben.« — »Zgodilo se bo, kakor mi velevaš, o, čudni, skrivnostno znani glas.«

Rekel je in se obrnil k Francescu, ki je trepetal in strmel vanj, ko da ni slišal ničesar.

27.

Svetlikalo se je že. Skozi meglo so se prikazovali vrhovi gora. Nikjer ni bilo videti ne živali, ne rastline, ne drugega živega bitja. Smrtna tišina je bila razlita čez širono planoto.

Lorenzo je vprašal služabnika: »Ali si močan, Francesco?« Francesco se je stresel v odgovor. In spet ga je vprašal: »Ali si močan?« Oni pa je molčal. Tedaj je vzkliknil Lorenzo: »Glej! Če bi bil močan, bi ti rekel: Skoči v brezno! — Ti bi skočil in nič hudega bi ti ne bilo. Bil bi večni. — Torej pojdem sam tja. Ali kmalu me boš zagledal poveljčanega z vsem sijajem Onostranstva.«

Dejal je in razširil roke in se zagnal v zevajoče brezno. In krvavordeč plamen je švignil iz globine, zaplapolal do neba in spet izginil.

MOČ ORKANOV

Strahotno razdejanje, ki ga je lani septembra povzročil orkan v Portoriku, je spet jasno pokazalo, kako velikanske sile so na delu pri te vrste prirodnih pojavih. Že poprej so meteorologi izračunali, da je pri orkanu, ki je 1844. tri dni razsajal na otoku Kubi, znašala povprečna moč vetra nič manj kot 475 milijonov konjskih sil. Če upoštevamo še trajanje 72 ur, potem dobimo, da je znašal celotni učinek tega orkana 25,2 milijarde kilovatnih ur. Da si bomo prav predstavili silno delo, ki ga je orkan opravil v tistih usodnih dneh, vzemimo za primer, da je porabilo petmilijonsko mesto Berlin 1931 v celoti samo 1,35 milijarde kilovatnih ur električne energije. Energija tistega orkana bi torej lahko celih

Takrat je nenadoma zagledal Francesco svojega gospodarja znova pred sabo in se silno prestrašil. Zakaj ves je bil izpremenjen. Glavo mu je obdajala peklenska glorijska in njegovo telo ni imelo teže.

28.

Lorenzo je dejal: »Ne boj se, služabnik. Povedem te tja, kjer sem te vzel. Služi mi boš tudi naprej, kakor si mi služil doslej.«

Prijel ga je okrog života in se dvignil z njim v zrak. In glej! Poletela sta preko gor in prepadov, preko travnikov in gozdov tja do širnega morja in čezenj skozi vse viharje na suho zemljo, tja v sončno Italijo. In sta prebivala tam in je iskal Lorenzo mož, katerih želje so merile preko okov tega sveta. Izkušal je doktorja Fausta in zapeljal Dona Juana in potrkal v tistih strahotnih nočeh tudi na moje okno in mi pripovedoval svojo zgodbo, vabil me in mi ponujal moč in vsa bogastva in razkošja sveta, da sem kakor omotičen begal iz kraja v kraj in se je v meni borilo zoper njegove vabe tisto, kar je božjega. In, oh! Ko sem ona jutra pisal te liste, se mi je včasih hipoma stemnilo pred očmi, da nisem razločil ničesar več okrog sebe. Tedaj je švignil ognjen zublje ob meni navzgor in za trenutek razsvetlil ono čudno temo. In na moje uho je udaril zvok, kot da kliče plat zvona ob polnočni uri obupno na pomoč proti požaru. In še sedaj trepetam, ko me je Izkušnjavec že zdavnaj zapustil in je moje srce čisto, kot je bilo pred njegovim prihodom.

18 let krila potrebo električnega toka tega velikega mesta. V kaloričnih centralah bi bilo treba za priczvodnjo tolikšne energije pokuriti nad 17 milijonov ton premoga.

VENTILATORJI NA KRILIH ŽUŽELK

Krilca metulja imajo po robu in pod luskinicami žilvke številnih zračnih cev, za katere se doslej ni točno vedelo, čemu prav za prav služijo. Poskusi, ki jih je nedavno napravil P. Portier, pa kažejo, da rabijo žuželkam po vsej priliki za ventilatorje med letenjem. Ko je namreč te cevke zalil z oljem, so metulji že po prav kratkem letu omagali. Iz česar sklepa, da potrebujejo žuželke pri napornem delovanju mišic med letenjem še dodatnega do- vajanja zraka po omenjenih cevkah.

NA NOHTIH JE ČLOVEKU ZAPISANA BOLEZEN

Mar niso v neizmernosti žarkovja, ki nas obdaja in proseva, poživlja ter riše neizbrisne sledove v naša telesa, zarisana pota naše usode?»

S tem vprašanjem zaključuje profesor na morfološkem inštitutu v Parizu dr. Leon Mac-Auliffe predgovor zanimive knjige, posvečene »odkritjem« s pomočjo nohtov. Avtor tega dela je

Levo: Atrofija, desno: Hipertrofija nohta (pogled od spredaj).

Henri Mangin Balthazard, ki trdi, da se da s točnim pregledom trde roževinaste snovi, ki tvorijo zaključke naših prstov, postaviti diagnoza mnogih bolezni.

Ta trditev sicer preseneča na prvi mah, toda dosedanja opazovanja Mangina Balthazarda so potrdili tudi že mnogi drugi zdravniki. »Pri sličnih novih odkritjih,« pravi dr. Mac-Auliffe »se držimo pametnega Pasteurjevega navsveta: »poglejmo in potem šele sodimo.«

V reviji »Je sais tout« je bilo s sodelovanjem samega avtorja objavljenih nekaj glavnih temeljev nove vede, ki jih tu v prostem posnetku podajamo našim čitateljem.

Najprvo nekaj osnovnih podatkov o nohtih: Nohti so pol prozorne ploščice iz trde roževine. Stanice, ki jih tvorijo, so zvezane v izredno gosto mrežo. Na nohtih razlikujemo tri pasove: 1. kore-

nino, ki je zakrita s kožnato gubico, 2. nohtno ploščico in 3. prosti končni rob. Rast nohtov je odvisna od starosti, od roke same, od letnega časa, slednjič pa še od mnogih okoliščin vsakdanjega življenja. Poleti rasto nohti hitreje kakor pozimi in bolje, ko se človek naje, kakor dokler je še tešč. Običajno je rast močnejša na desni kakor na levi roki.

Bolezni ovirajo razvoj. Pri nekaterih boleznih je zastanek rasti na posameznih prstih različen. Pri normalnem organizmu zrašte noht na dan povprečno za desetinko milimetra. Rast je običajno najmočnejša med petim in tridesetim letom. Med rasto in splošnim zdravstvenim počutenjem so neke medsebojne zavisnosti. Po šestdesetem letu se pokaže v rasti očiten zastanek. Poslej zraste noht dnevno le še za 4 do 6 stotink milimetra.

Noht se popolnoma obnovi v štirih mesecih. Hrani se posredno iz majhnih žlez po drobnih kanalih. Če se zaradi kakršnekoli motnje spremeni dovajanje tvorne snovi, noht to takoj občuti v spremembi oblike in v raznih drugih znamenjih, po katerih se da sklepati o naravi bolezni. Evo nekaj primerov:

Najprvo si oglejmo hipertrofijo in atrofijo nohtov: Nenormalno majhen noht je splošno zmerom znak slabotnosti. Izdaja živčno preobčutljivost in splošne težke motnje v presnovi.

Hipertrofija se kaže v tem, da se roževinasta snov zgosti, tako da se noht izpremeni v nekakšen krhek krempelj. Tudi v tem se kaže nezadostna organska odpornost. Taki nohti se najčešče vidijo pri starcih, toda tudi pri razmeroma mladih ljudeh, ki so se prezgodaj izčrpali.

Od leve proti desni: Predolg noht, krajši, kratak, prekratak, kratak na betičastem prstu. (Patološke spremembe, ki jih pomenijo posamezne oblike, so obrazložene v članku.)

Od leve proti desni: Prva dva nohta sta trikotniške oblike, sledita trapezasti in ozki noht, poslednja dva pa sta eliptične oblike. (Toilmačenje posameznih oblik v članku)

Glede oblike nohtov so važne te-le posebnosti: Normalen noht, znak harmonične konstitucije in dobrega zdravja mora biti voljan, ne premehak ne prekrhek, niti predolg niti prekratek, niti preozek niti preširok. Zavzemati mora polovico dolžine zadnjega členka, stranska robova morata biti vzpored-

Od leve proti desni: Uleknjen ali konkaven noht, — konkavnost izredno poudarjena, — vzbočen ali konvexsen noht.

na. Barve mora biti rožnate, gladke površine, nalahno upognjen, brez vsakega madeža, brez riž, prečnih jarkov, grbic ali vdrtin.

Vsaka drugačna oblika je že znamenje kake organske napake, izrazitega nagnjenja k različnim motnjam in boleznim.

Predolgi nohti izdajajo predispozicijo za slabosti splošnega značaja. Če so kratki in zlasti še ploščati ter skoraj kvadratični, groze boleznim na srcu in bolezenska nervoznost. Zelo kratki in zelo široki so znak živčne razdraženosti in nevrastenije. Če se nohti take oblike vrhu tega družijo s členki betičaste oblike, to se pravi: če so prsti na koncu nenormalno razširjeni, se je bati napadov besnosti in blaznosti.

Pri trioglatih nohtih so možne bolezni v možganih in hrbtenici ter ohromenja. Trapecasta oblika znači bolno do-

mišljijo. Ozki nohti: rahlo zdravje, ki pa se uravnoveša z močnimi živci. Jajčasta oblika nohtov je značilna za ljudi s slabim krvnim obtokom.

Mnogo se da nadalje sklepati iz profila nohtov: Če so vsi nohti izbočeni, to se pravi od korenine do roba enakomerno napeti, kažejo nagnjenje k boleznim na sopolih. Posebno poudarjena izbočenost izdaja bolna jetra.

Če pogledamo na prste od spredaj, se običajno vidijo nohti nalahko obokani. Ako pa se krivina ob straneh mahoma ostro pobesi, če so torej robovi liki strešice ukrivljeni navzdol, jih lahko smatramo za predznake arterioskleroze ali dostikrat celo raka.

Izrazito vzbočen noht na kazalcu, skoraj v obliki krogljne kapice, je znak jetike ali kronične afekcije pljuč. Če je noht tako močno ukrivljen, da tvori skoraj polkrog, se lahko popolnoma zanesljivo sklepa na zastrupljenje zaradi funkcionalnih motenj ledvic. Bolezen je tem težja, če kažejo vsi nohti

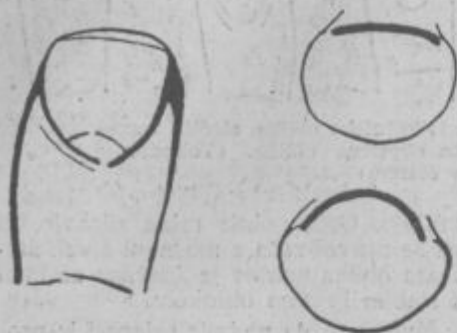

Nohti s pristreški so znak arterioskleroze in motenj na ledvicah.

isto deformacijo. Ploski nohti so znak napak v limfatičnih žlezah in organske pasivnosti.

Prav tako važna kakor oblika je tudi konsistenca nohtov. Mehki nohti so znak majhne fizične sile. Trdi in krhki izdajajo anemijo, lomljivi pa napake žlez z notranjo sekrecijo. Če je ustroj roževine tak kakor pri sljudi, to se pravi: v več plasteh naloženih druga vrh druge, lahko sklepamo na zajedavce v drobovju.

Važni za diagnozo so dalje barvni odtenki nohtov. Normalna je rožnata barva. Izrazit blesk pomeni premočno delovanje zaščitne žleze, bleda barva

Noht slične oblike izdaja, če je ploščat, skrofulozo in motnje v grlu, močno obokan pa motnje v prebavilih.

slabokrvnost, belota skrofuloznost, rdeča barva pa znači, da je krvni obtok slab, da se je bati hudih krvnih navalov in motenj v delovanju srca. Tudi posineli nohti izdajajo, da krvni obtok ni v redu, samo da so to pet krive napake v žilah.

Če so nohti škrljasto sive barve ali skoraj črni, so znak pasivnega krvnega navala, kakršen je običajen pri boleznih na pljučih, v krvnem obtoku ali na srcu. Tudi če barva nohtov ni enakomerno porazdeljena po vsej površini, ako prehaja od mesta do mesta od rožnate do temnordeče, je to znamenje nerednega krvnega obtoka. Rumenkasta barva kaže kostno jetiko. Brezizrazna motna barva, še najbolj podobna odtenku umazane beline ali blede, svinčeno vijoličaste barve odkriva podgovani sifilis.

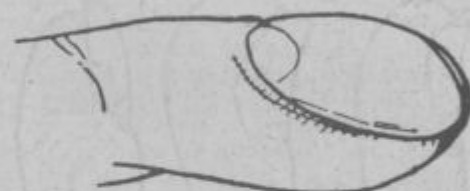
Spremembe v strukturi nohtov, ki motijo njih harmoničnost, se že dolgo

razlagajo na različne načine. Dejanski so ti znaki zelo tehtnega značaja, kakor bomo videli v naslednjem.

Nohti z belimi lisami, kojih velikost se lahko menja od majhne točke do širokih prečnih lis, so navadno znamenje, da organizmu manjka nekaterih rudniških snovi zlasti silicija in apnenca. Posledica je ali duševna utrujenost, nervoznost ali pa na splošno slabo fizično počutenje. Dr. Paul Carton sodi, da je iskati vzrok v napačni prehrani ali pa v preobremenjenosti.

Madeži motne, rjave ali črne barve kažejo navadno, da je v neredu odvajanje. Najčešče se najdejo pri ljudeh, ki trpe na kroničnem vnetju. Če se pojavljajo ti madeži na enem samem nohtu, se lahko točneje določi, kje tiči vzrok motnje.

Ugotovilo se je, da rumene lise pod nohti spremljajo včasih možganske mot-

Preko robov prsta razraščeni noht pomeni nevarna pljučna vnetja.

nje. Fine, podolgovate riže in utori so znamenje, da mora biti organizem po nečem okužen. Pripomniti na je treba, da utegnejo biti tudi drugi vzroki: trajna pobitost in razdvojenost ali pa so posledica ponavljajočih se injekcij tega ali onega seruma. Kadar so riže posebno izrazite ali se celo natrgavajo, zlasti na prstancu, gre najbrže za spremembe na sečnovodu, n. pr. za uremijo (izločanje krvi med sečjo). Kaze se v njih tudi predispozicija za raka.

Nekaj primerov sprememb v strukturi nohtov: Od leve proti desni: Zelo poudarjene podolžne riže, ki se že natrgavajo — manj izrazite riže, ki značijo lenivost črevesja — jamice in vdrtine — v profilu pogledane prečne grbice — dva primera podolžnih riž, ki jih tvorijo nizi vdrtin. Slednji znaki pomenijo: na kazalcu obolenje jeter, na sredincu napake v črevesju, na prstancu bolna ledvica, na mezincu pa živčne bolezni.

Riže na palčevem nohtu, ki po gostoti kakor tudi po izrazitosti močno prekašajo riže vseh drugih nohtov, znači-

Napake na posameznih prstih so merodajne za naslednja okrožja organizma: Palec: splošno psihično stanje, kazalec: prsni koš in jetra, sredinec: prebavila, vranica, žolč, okostje in slušni organi, prstanec: srce, sistem žilja in organi vida, živčni sistem in genitalni organi.

jo često splošno izravnateženost, ki utegne vplivati celo na možgansko ravnovesje.

Prečne grbe, ki se lahko vlečejo preko vse širine nohta, kažejo, da se je rast na tistem mestu ustavila, kar je

Pri slični obliki nohtov se je bati paralize.

zmerom posledica težjega bolezenskega stanja. Lahko gre za revmatične infekcije ali za raznovrstna huda vnetja. Na palcu pomenijo hudo duševno depresijo, na kazalcu pa protin, hude kožne erupcije, najčešče pa hudo obolenje jeter. Dalje so grbe na sredinčevem

HLADILNIKI V FOTOGRAFIJI

Svetločutka plast na fotografskih filmih in ploščah ima neko omejeno življenjsko dobo. Tudi na vseh škatlicah in zavitkih je ta opomba. Kemična emulzija, ki jo tvori, se s časom spremeni, tako da postane po vsej površini neenakomerno občutljiva. Dognalo se je, da to neugodno spremembo posebno pospešuje menjavanje tempera-

nohtu znak boleznj v drobovju, gnjločih zob, ter kostnih obolenj. Grbica na prstancu izdaja težke srčne motnje, oslabelost vida in boleznj na pljučih kakor n. pr. bronhitis. Slična znamenja na mēzincu kažejo, da utegne biti kriv slabega zdravja žolč, da gre za boľne živce ali pa za afekcije v požiralniku.

Se mnoga druga karakteristična znamenja bi bilo treba omeniti, če bi hoteli vsaj približno spoznati originalna do-

Ploski nohti značijo motnje v delovanju limfatičnih žlez in pasivnost organizma.

gnanja Mangina-Balthazarda, ki temelje na dolgoletnih vestnih poskusih in opazovanjih. Razen tega pa avtor sam naglašja, da njegovo delo nikakor ne predstavlja že nekaj dokončnega, mar-

Izrazito obokan noht izdaja zastrupljenja zaradi funkcionalnih motenj ali ranitev ledvic, če so robovi podvihani, pa predispozicijo za raka.

več le osnovno ogrodje, na katerem bo treba še zelo mnogo delati, preden postane dovolj solidna opora pri razpoznavanju boleznj. Popolnoma gotovo pa je, da bo s takimi opazovanji in primerjavami postala zveza in zavisnost med posameznimi deli organizma zmerom bolj očitna in vsak dan bolj jasni njih kvarni medsebojni vplivi, ki motijo zdravo ravnovesje organizma.

ture. V zvezdarnah, kjer je enakomerna občutljivost fotografskih plošč posebno velikega pomena, jih zaradi tega v najnovejšem času shranjujejo v hladilnih omarah s strogo enakomerno temperaturo.

Popravek: Med slikami »Pust nekoč in zdaj« v zadnji številki čitaj pravilno: Zgoraj levo v Rimu (18. stol.), zgoraj desno v Keimorajnu.

ZGODOVINSKI RAZVOJ POUKA IN VZGOJE GLUHONEMIH

RUDOLF DOSTAL

Mar je res, da se gluhonemi uče govoriti? To ni mogoče, saj nimajo pameti kakor drugi ljudje! Pogosto slišimo tako govoriti preproste ljudi pa tudi izobražence. Temu se niti ne čudimo, ako pomislimo, da je celo sloveči filozof Kant trdil: »Gluhonemi ima samo nekaj analognega z razumom.« Danes pa dobro vemo, da je gluhonemi prav tako sposoben za izobrazbo kakor polnočutni človek. Zakaj nemost ni nikaka bolezen, temveč zgolj posledica gluhotе, pridobljene ali prirojene. Sicer je pa gluhonemi že pred poukom duševno popolnoma normalen in ima vse intelektualne zmožnosti kakor polnočutni človek, vsaj nič več in nič manj kakor človek, ki sliši. Ni namen te razprave, podajati način, metodo pouka gluhonemih. V nastopnem hočemo podati zgolj zgodovinski razvoj pouka in vzgoje gluhonemih iz najstareše dobe do današnjih dni.

Gluhonemi v najstareši dobi

Sv. pismo se spominja gluhonemih na raznih mestih. V 3. knjigi Mojzesovi čitamo: »Ne preklinjaj gluhega!« To nam priča, da s takimi nesrečniki takrat niso ravnali baš najlepše. Spominjata se jih tudi kralj David v svojih psalmih in Salomon v svojih pregovorih. Pri tem čitamo: »Odpri svoja usta za neme in za pravico vseh, ki so zapuščeni!« Vendar pa iz te najstareše dobe nimamo nobenega poročila, da bi se kakorkoli lajšala usoda bednih gluhonemih. Celo Grki in Rimljani, vsekako dva najbolj prosvetljena naroda starega veka, so dvomili o sposobnosti njihove izobrazbe. Špartanci so te nesrečnike, kakor sploh vso neobgljeno in pohabljeno deco, izstavljali v divjino in celo ubijali na pečinah gore Tajgeta. Enako težka je bila njihova usoda za časa Solonskih zakonov in rimljanske ljudovlade.

Herodot nam poroča zanimivo bajko o gluhonemem sinu lidijskega kralja Kreza. Ko je padla trdnjava Sarde, je planil perzijski vojak z golim mečem v Krezovo spalnico in ga hotel umoriti. Tu pa je skočil pred Perzijca kraljevi gluhonemi sin, se naperjal na vso moč, izpregovoril, pretresen od strahu in groze, prvikrat v svojem življenju ter za-

klical: »O človek, ne ubijaj Kreza!« Ko je Perzijec zaslišal ime lidijskega kralja, je zadržal meč in pobegnil, sin pa je od tega trenutka naprej govoril.

Prvo svetlo točko zanimanja, požrtvovalnosti in ljubezni do nesrečnih gluhonemih vidimo v evangeliju sv. Marka (7, 31—37), kjer čitamo: »In Jezus je odšel iz tirskih krajev ter šel skozi Sidon h galilejskemu morju sredi pokrajine Deseteromestja. In pripeljejo mu gluhonemega ter ga prosijo, da bi položil roko nanj. Vzel ga je od množice stran, vtaknil svoje prste v njegova ušesa, in se s slino dotaknil njegovega jezika in pogledal je v nebo, vzdihnil in mu rekel: »Epheta!«, to je »Odpri se!« In kar odpela so se mu ušesa in razvezala se je vez njegovega jezika in je prav govoril. Zapovedal jim je, naj nikomur ne pravijo; pa bolj, ko jim je prepovedal, bolj so razglašali. In na vso moč so strmeli, govoreč: »Vse je prav storil: gluhim daje, da slišijo; nemim, na govore.« — Tako je podal veliki modrijan za dolga stoletja naprej dragocen migljaj, kako je treba učiti gluhoneme.

Gluhonemi do konca srednjega veka

Dolgo dobo, kakih sedem sto let, zgodovinski viri popolnoma molče o kakršnemkoli zanimanju za gluhoneme. Celo glasoviti cerkveni oče sv. Avguštin piše v svojem pismu Rimljanom (10, 14—17), da »gluhtonemi niso sposobni verskega spoznanja, zakaj vera izhaja iz pridige; kako pa naj gluhonemi pridigo razumejo, ako je ne slišijo, — da, celo brati in pisati se ne morejo naučiti.« Šele okrog 700. po Kr. se je pojavil angleški škof John, ki je učil gluhonemega govoriti. Ljudje so si to razlagali kot velik čudež in pripisovali uspeh polaganju rok. Gotovo je to prvi znani primer poučevanja gluhonemih po glasovnogovorni metodi. Spet sledi razdobje sedem sto let. Tu nam poroča holandski učenjak Rudolf Agricola v drugi polovici 15. stoletja v svoji znameniti filozofski knjigi »De inventionne dialectica« (O dialektični iznajdbi), da je videl na lastne oči, kako je od rojstva gluhonemi vse razumel, kar mu je kdo zapisal

in je pisмено razodeval tudi drugim svoje misli.

Pedro de Ponce

Od te dobe nadalje se v 16. stol. množijo glašovi o poučevanju gluhonemih v raznih državah, in sicer najprej na Španskem, ko je stala ta država v zenitu svoje moči in slave. Pred vsem so se bavili s to stroko zdravniki in duhovniki. Med temi je bil početnik benediktinec Pedro de Ponce v samostanu San Sal-

Pouk gluhonemih po kretaini metodi

vador v Sahagunu. Tu je prevzel in vzgojo tri gluhoneme otroke kastiljskega conetabla Don Pedro de Valasco, nato pa še gluhonemega sina aragonskega kraljevega namestnika Guerra in jih poučeval govora in pisanja. Eden izmed teh, Velascov sin, je tako čudovito napredoval, da je poleg španskega jezika govoril in pisal tudi latinski in poznal celo grške pismenke ter vzbujal s svojim obširnim znanjem splošno začudenje. Ta učenec je v poznejših letih pisal nastopno: »Ko sem bil še majhen in neveden kakor kamen, sem pisal, kar mi je moj učitelj predpisoval; pozneje sem si spisal vse kastilske besede v posebno knjigo; nato sem se učil z božjo pomočjo črkovati ter posamezne zloge in besede na vso moč izgovarjati, pri tem pa so mi tekle zmerom slina iz ust. Potem sem začel čitati zgodovino in sem prečital v desetih letih vso občno zgodovino. Potem pa sem se učil latinsko.« Takrat živeči španski zgodovinar Ferdinand Nunez de Taboado piše: »L. 1584. v avgustu je v Gospodu zaspal p. Pedro

de Ponce, cele benediktinske hiše dobrotnik, ki se je poleg drugih vrlin, v odlični meri odlikoval zlasti v tem, da je — pomislite! — neme učil govoriti in zato veljal po vsem svetu kot slaven mož. Njegovi učenci so znali govoriti, brati, računati, glasno moliti, streči pri maši, spovedovati se, grško in latinsko govoriti ter razgovarjati se o filozofiji in astronomiji, domači in občni zgodovini.«

Dasiravno se smatra Pedro de Ponce po vsej pravici kot izumitelj sistematične glasovnogovorne metode pouka gluhonemih, nam sam, žal, ni zapustil o svoji metodi niti črke. Pač pa sta njegova sodobnika in naslednika Juan Pablo Bonet in Emanuel Ramirez de Carrión nadaljevala začeto delo in se v tej stroki udejstvovala tudi literarno-pedagoško. Po tem začetku in po smrti teh plemenitih mož pa je zavladal na Španskem večni molk gluhonemih vse do najnovejše dobe.

Skrb za gluhoneme v drugih državah

V 17. stoletju so se bavili tudi v Italiji trije učenjaki s poukom gluhonemih: Girolamo Cardon, filozof v Paviji, Fabrizio d'Aquapendente, profesor anatomije v Padovi in jezuit Lana-Terzi, profesor retorike in Bresciji. Samo poslednji se je pečal s to stroko tudi praktično, prva dva sta pa podajala samo teoretična znanstvena navodila.

Neodvisno od drugih držav se je istočasno razvil pouk gluhonemih na Angleškem, kjer so se udejstvovali v tej stroki zdravnik dr. John Bulwer, profesor matematike John Wallis in rektor William Holder. Na Holandskem pa sta delovala zdravnik Franciscus Mercurius van Helmont in Johann Konrad Amman. Zlasti pomembno in znamenito je delovanje Ammanovo, ki je izdal 1692. spis: »Surdus loquens« (Govoreči nemi). To je bila prva metodika pouka gluhonemih. Bilo je pravo razodetje in blagoslov za bedno gluhonemo decu. To delo je bilo izvor in podlaga vsemu poznejšemu stremljenju in nadaljnemu pedagoškemu raziskavanju v tej stroki. Deset let se je Amman praktično bavil s poučevanjem gluhonemih in dokazal, da govorni pouk ni samo mogoč, temveč tudi edino pravilen in najboljši.

Od 16.—18. stoletja so delovali v tej stroki tudi v Nemčiji razni pedagogi, tako Wilhelm Kerger, Georg Raphael, Otto

Benjamin Lasius in Johann Ludwig Arnoldi; vsi pa več ali manj pod vplivom že omenjenih španskih, angleških, italijanskih in nizozemskih predhodnikov, oziroma sodobnikov. Zlasti Ammanov »Surdus loquens« odločno posega v nemško delovanje. Vendar prevladuje v tej dobi v Nemčiji še tako imenovana »kretalna metoda«, torej pouk gluho-

nemih z naravnimi in umetnimi znamenji (kretanjami).

V Franciji vidimo v tem času imena: Jacob Rodriguez Pereira, R. Ernaud in Claude François Deschamps. Vsi so bili pristaši glasovno-govorne metode, vendar so se posluževali deloma tudi kretalne.

DALJE

DRUŽINA IN DRŽAVA V ŽIVALSKEM SVETU

Pri proučevanju družine, naroda in države, na katerih je osnovana človeška družba, se često vsiljuje vprašanje, kako je sploh prišlo do razvoja družbe in da-li so družabne oblike, ki jih nahajamo v prirodi, v čem slične družabnim uredbam človeka. Večina živali nižje razvojne vrste žive posamez in se tudi tedaj ne menijo za svoje tovariše iste vrste, ako ti žive v najbližji bližini. V naših rekah in ribnikih žive školjke v skupinah, vendar te okoliščine ni pripisovati kakemu nagibu družabnosti, marveč edinele ugodnejšim življenjskim pogojem, ki vežejo živali na isto mesto. Tudi rastlinske uši, ki jih opazujemo v celih rojih na listih in steblih, ne tvorijo družbe.

Mnoge izmed teh živali se ne sestanejo niti pri ploditvi, marveč izpraznijo svoje spolne kali kar v vodi, kakor n. pr. školjke. Gruče te vrste torej ne spadajo pod pojem družabne zveze, marveč so čisto slučajni pojavi. Pravo družbo nahajamo šele tam, kjer se snideta dve živali v nekak, čeprav še tako kratkotrajen zakon. Smisel tega zakona leži v skupni skrbi za potomstvo in mora zato trajati še preko paritvene dobe. Take družbe lahko opazujemo često pri rakih in morskih pajkih, pri govnjaču, pri lososu, postrvi in drugih ribah, ki skrbijo za svoj zarod. Zlasti izrazita je ta oblika pri pticah in sesalcih ter je zanj značilno dejstvo, da traja samo od paritve do godnosti mladičev, nakar se par razide.

Stalno zakonsko življenje je v živalskem svetu le izjema. Pri srni je ugotovljeno, slutijo, da je tudi pri nosorogih in kitih v navadi. Vrabec, orel, uharica, štorcklja in labud žive v stalni zakonski družbi. Pri večini ptic vlada enoženstvo, za večino sesavcev pa je pravilo mnogoženstvo. Pri kokoših po-

znamo vsi to uredbo. Mnogoženstvo pa je v prirodi le redko; zastopnika te vrste sta kukavica med pticami in vse vrste lososov med ribami.

Od zakona do družine je samo korak. Ako ostanejo roditelji in otroci vsaj za nekaj časa skupaj, je ustanovljena družina. Razumljivo je, da se ta družabna oblika razvija zlasti lahko pri živalih, ki dalje časa skrbijo za svoje mladiče, pred vsem tam, kjer se potomstvo nauči najvažnejših stvari za življenje od svojih staršev. Ptice ujele in zveri uče svoje mlade, kako je treba zalezovati in napadati plen.

Ako ostanejo posamezni člani družine skupaj, nastane čreda, pri kateri vlada enoženstvo, kakor n. pr. pri gazelah, ali pa mnogoženstvo, kakor n. pr. pri opicah. Čreda je že višja stopnja organizacije, ker nastopa delitev dela, ko prevzamejo posamezne živali nalogo vodnika ali straže. Ugodnost življenja v čredi je očitna: skupno varstvo, skupna bramba pred napadi, prednosti pri iskanju hrane in vode, kajti več oči več vidi in več smrčkov laglje začuti vodo na velike daljave, da se čreda le nekoliko razkropi. Psihični razlog za tvorbo črede je močan družabni nagon. Združbe v velikem obsegu stvarjajo tudi ptice-selivke in ribe, ki se zbirajo v velike jate in vlake; pri pticah se opaža tudi smotren red pri poletu. O čebelah, mravljah in nekaterih drugih žuželkah pa je itak splošno znano, da žive v dovršeni družabni organizaciji.

Iz navedenega je razvidno, da je glavni nagib združevanja pri živalih velika korist, ki jo ima posameznik od črede, jate ali roja. Taka združba olajšuje iskanje krme in vode ter ojačuje zaščito in obrambo. Pri vranah vidimo, da je določena posebna straža, ki svari ostalo jato pred bližajočim se sovražni-

kom. V vseh primerih pa ne zadostuje utemeljitev s koristjo. Pri majhnih ribicah si n. pr. ne moremo pojasniti, zakaj da se drže v gruclah.

Ako primerjamo živalske združbe s človeško družbo, vidimo, da v obeh primerih ni merodajna samo gnotia korist, marveč je pri tem velike važnosti tudi čuvstvovanje. Ako ločimo žival, ki živi v svobodi družabno, iz njene okolice, ponehla nje živahnost in veselje do življenja, ki ga lahko opazujemo pri isti živali v množini iste vrste. To čuvstvo se seveda niti iz daleka ne da primerjati človeškemu družabnemu

čuvstvanju, vendar je v njem nedvomno prva kal za družabni nagon.

Prirodno dejanje in nehanje živali v boju za obstanek je egoistično. Ta egoizem mora žival v neki meri zatreti, kadar stopi v družbo. Mnoge uredbe živalskega družabnega življenja spominjajo na slične oblike pri ljudeh. Treba pa je poudariti, da gre le za sličnost, nikakor pa ne za sorodnost pojavov. Vsekakor pa so često merodajni enaki nagibi, pri višje stoječih živalih pa se da celo govoriti o nekakem družabnem čuvstvanju.

(Po razpravi dr. E. H. Grafa)

ŽIVLJENJE IN SMRT V SING SINGU

(LEWIS E. LAWES)

DEVETO POGLAVJE

Po poskusnem roku pridejo jetniki iz zaporov v galeriji 13 v neko drugo galerijo, katerih je v jetniški zgradbi tri in dvajset. Tam so zaposleni pri pretovarjanju premoga ali drugih sličnih opravilih. Premog, ki ga dobi jetnišnica vsako leto

Od tu se premog odpelje na vozičkih v veliko električno centralo, kjer se kuri z njim šest velikih strojev, ki dajejo pogonsko silo za delavnice in luč za vse jetniške zgradbe.

Kakšna morajo pri tem biti čuvstva jetnika, če pomisli, da se prav ta pre-

Jetniki rušijo skalo, da se napravi prostor za novo upravno poslopje

okrog deset tisoč ton, je treba pretovariti z železniških vagonov, ki jih zapelejo naravnost na dvorišče jetnišnice. Da se delo olajša, si je jetnišnica postavila majhen žerjav na električen pogon.

mog, ki ga nalaga, lahko spremeni v elektriko ter uporabi zato, da uniči življenje sotrpina, ki čaka komaj sto korakov odtod za zapahi v hiši smrti.

Vsak nov obsojenec pride do tega

kupa premoga oziroma do sličnega enako neprijetnega in umazanega dela, če ni bolan ali pa po izjavi jetniškega zdravnika za delo telesno nesposoben. Noben jetnik ne uživa prednosti v tem oziru, ker se politični in družabni vplivi zaustavljajo ob obzidju Sing Singa. Največji napredek v jetniški upravi je bil storjen baš s tem, da je guverner in upajmo za zmerom, izločil politiko iz jetnišnice.

Kakšno delo pripade končno jetniku, ko je dovršil svojo učensko dobo ob kupu premoga, določi poseben odbor, ki ga sestavljajo glavni nadzornik, zdravnik, učitelj in ravnatelj obrata. Njih sklep je plod vestnega proučevanja, pri čemer ni glavni smoter kovati dolarje iz greha ali obogatiti se z nesrečo, temveč po možnosti vzgojiti poštene ljudi iz onih, ki so zašli na kriva pota.

Sing Sing je velika organizacija in se mora baviti z vsemi problemi kakor družba izven njegovih zidov. To družbo tvori kakih sedem sto članov, ki si sami izdelujejo in popravljajo obleko in čevlje, pripravljajo in kuhajo hrano, proizvajajo lastno svetlobo, pečejo svoj kruh itd. Ker razpolaga jetnišnica s kakimi 150 različnimi zaposlenji, po navadi ni prav težko izbrati za posameznika delo, ki mu vsaj približno odgovarja. Tako smo postavili nekega obsojenega sodnika za slugo, duhovna za pometaća,

odvetnika za pomivalca posode, roko-borca za ognjegasca in maserja za steklarja.

Ta družba ima tudi svoje posebno sodišče za prestopke in razpolaga z ječo v ječi. Poleg tega vodi tovarne, katerih proizvodi dajejo več kot sto pet deset tisoč dolarjev letno. Pri dodeljevanju delavne sile za ta podjetja se pa vodstvo ne ravna toliko po človečanskih nagibin, temveč gleda predvsem na to, da pride vsak človek na mesto, kjer bi bil najbolj koristen in uporabljiv za podjetje. Za upravo jetnišnice v Sing Singu jetniki niso nič več kot toliko in toliko enot surovin, ki jih vrže v obrat, da dobi preračunan rezultat. Mi smo pred vsem poslovnih ljudi ter vodimo naše podjetje po poslovnih načelih, le da ne moremo odpustiti nobenega delavca in da mu za njegovo delo lahko plačamo samo majhno nagrado.

Pri tem moramo nad vse skrbno pregledovati surovine, ki nam prihajajo v jetnišnico, da ne bi bili vtihotapljeni nevarni predmeti kakor orožje ali alkoholne pijače. Paziti moramo tudi, da se noben jetnik ne oddalji v kraj, kjer bi lahko na skrivaj sam odpiral zaboje, v katerih prihaja blago v jetnišnico.

DALJE

(COPYRIGHT BY KING FEATURES SYNDICATE)
(PONATIS TUDI V IZVLEKU NI DOVOLJEN)

MED SOLSKO NALOGO: »Če bi le vedel, kako dolgo je trajala sedemletna vojna!«

MRAZ, VROČINA IN ČLOVEK

Ljudje imamo čutilo za toplotne razlike, po koži razdeljene točke, ki sprejemajo mraz ali toploto. Z njihovo pomočjo lahko približno cenimo temperature od 10 stopinj pod ničlo do 50 stopinj nad ničlo. Višjih in nižjih temperatur naša čutila ne doznava več, dasi žive še vedno. Zato so morali s poskusi ugotoviti, kako daleč sega najnižja ozir. najvišja temperatura, ki jo lahko prenese človeški organizem.

Človek, ki ima redoma telesno temperaturo okoli 37 stopinj, je že na meji življenjske zmožnosti, če pade telesna toplota na 22 ali 24 stopinj. Pomemben dokaz za to trditve sta dobila ameriška raziskovalca in profesorja dr. Jackson in dr. Highfield, ki sta se dala lahko oblečena zapreti v prostor s 30 stopinjami mraza, da bi sama na sebi poskusila učinke takšnih temperatur na telo. Poskus se je končal s tem, da sta se oba učenjaka že po 17 minutah in pol zgrudila nezavestna, poskus pa so morali prekiniti. V ustni duplini so jima kljub temu ugotovili še 28 stopinj nad ničlo. Šele po enournem odmoru sta si profesorja toliko opomogla, da sta lahko pojasnila svoja opazovanja v hladni kletki.

Zanimiva so slična opazovanja pri rastlinah in živalih nižjih vrst, ki lahko brez škode prenesejo zelo nizke temperature. Nekatere alge in glivice so brez posledic vzdržale do 200 stopinj mraza. Neka vrsta trihin je baje še več ur živea v temperaturi 268,5 stopinje pod ničlo. Takšne temperature, ki so skoraj ob absolutni ničli, se dosežejo z ohlajitvijo po tekočem heliju.

Prav nasprotno poskuse kot prej omenjena Američana sta si dovoila oba angleška raziskovalca dr. Groot in dr. Brownes, ki sta se dala zapreti v veliko krušno peč, kjer sta ob 111 stopinjah vročine vzdržala celih 12 minut. Na slabotne klince na pomoč so jih še pravočasno rešili peklenke vročine. Čudno je, da sta moža prenesla to silno vročino, kajti po dosežanih znanstvenih pojmov se kri v pijučih strdi že ob 100 stopinjah toplote. Za večino živali je temperatura 80 stopinj nad ničlo že kritična, in sicer celo za one, ki so vajene tropičnega sonca. Sicer pa žive tudi bacili, ki jim 130 stopinj vročine še prav nič ne škoduje.

Dosedaj smo govorili samo o zemskih temperaturah. Še bolj čudne pa so številke s tega poglavja o ozvezdju. Sonce ima — po meritvah najboljših strokovnjakov — na površini 5200 stopinj vročine. »Rdeče« ali manj svetle zvezde dosežejo 21.000 žar svetlih zvezd pa dvigne temperaturo celo na 28.000 stopinj. Te številke pa so celo smešno nizke, če pogledamo številko, ki jo je za notranjo temperaturo sonca izračunal slavnj angleški zvezdoslovec Ed. dington. Po njegovih računih je v sončni notranjosti nič manj kot 40 milijonov sto-

pinj vročine, ker se tamkaj razkrajajo atomi. Pri tem razkrajanju se razvijajo tudi one ogromne sile, iz katerih črpajo sonce in zvezde energijo za žarjenje.

Ljudje si kaj pa zaman prizadevamo, da bi ustvarili takšno bajno temperaturo. Do nedavna je bila najvišja temperatura, ki so jo »naredili« na zemlji, okoli 5000 stopinj Celzija. V zadnjem času pa smo menda precej poskočili in dosegli že temperaturo milijon stopinj Celzija. Avtor teh »stopinj« je profesor dr. Kapitza s Cavendishovega laboratorija v Cambridgeu. Do sončne temperature nam manjka torej še 39 milijonov stopinj; kje in kako bomo »dohili« te, pa še ne ve nihče na svetu.

ČESTNA RAZSVETLJAVA Z NATRIJEVO LUČJO

Že mnogo je bilo govora o prizadevanju fizikov, da bi današnja neekonomična svetila, ki nam dajejo luč samo v rzevi s toploto, zamenjali s tako zvano mrzlo lučjo, to se pravi s svetili, ki bf izžarjala res samo svetlobne žarke. V nekaterih plinih in kovinskih parah se električni tok že dokaj bolj ekonomično pretvarja v svetlobo, kakor v običajnih žarnicah. Največ izgleda na uspeh imajo za zdaj svetila, v katerih sveti lahko se reta natrijeva para. Svetloba je jarko rumene barve in popolnoma homogena. Na Holandskem so zdaj za poskušno uvedli novo razsvetljava na nekaterih avtomobilskih cestah in se je baje izvrstno obnesla. Barve se sicer v rumeni svetlobi zelo slabo razločijo, tem bolj jasno pa so vidne oblike, kar je za varnost prometa itak glavni pogoj.

ČISTI SPOLNI HORMONI

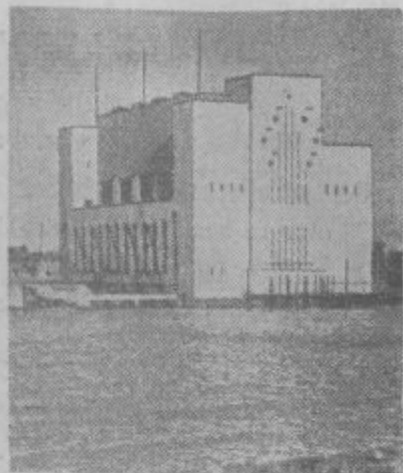
Znano je, da se je že pred nekaj časa posrečilo izolirati v čisti kristalinični sestavi bistveno snov ženske spolne žleze, ki igra tako silno važno vlogo v organizmu. Med tem pa se je mlademu göttingškemu kemiku Butenandtu posrečilo dobiti v popolnoma čisti sestavi tudi moški spolni hormon. Po kemičnem ustroju sta si oški in ženski spolni hormon izredno sorodna, kar nam tudi pojasnjuje dejstvo, da se najdeta ti dve snovi pri vsakem človeku zmerom skupaj, samo v različnem razmerju, od katerega je tudi odvisno, ali prevladujejo v njem moške ali ženske poteze. Presenetljivo je dalje najnovše dognanje, da je spolni hormon sesalcev učinkovit ne samo pri živalih marveč tudi pri rastlinah. Nekatere rastline pod vplivom hormona prej vzcveto kakor običajno. Paradižniki hitreje dozore in čebulice hijacint odženejo v vodi, v kateri je raztopljenega malce hormona, dokaj prej kakor v vodi brez hormona. Vse kaže, da se poslužuje narava v živalstvu in rastlinstvu istih kemičnih dražil, s katerimi pomaga organizmom v »cvetno dobo«.

Levo zgoraj: »Mala Bela hiša«, kjer je nazadnje stanoval novi predsednik Franklin Roosevelt. — Spodaj: Novi amer. predsednik Roosevelt se pripravlja za prevzem vodstva ameriške politike. Zgoraj v sredi: Mlada filmska igralka Lorretta Young na mas'aradnem plesu v Hollywoodu.

Spodaj v sredi: Pustna plesna obleka iz časopisov. — Desno zgoraj: Poslopje za črpalke ob Zuiderskem jezeru, kjer je strokovna komisija ugotovila, da pomeni velikopotezno podjetje samo začasen gospodarski uspeh. — Spodaj: Dosedanji predsednik Združenih držav Hoover se pripravlja na zasebno življenje.

SAMOTNI ŠOTOR

RESNIČNE ZGODBE S KONCA SVETA

N. SPIRIDONOV

Po snežnem metežu

Dolgo so spali ljudje. Tako dolgo, da je Imteurgin ozebel v hrbet. Ležal je prav pri šotorovi steni, ki je postala trda od slane in je moral največ trpeti od mraza. Hotel se je odmakniti od stene, pa je zdajci zakričal na vse grlo.

Vsi so se zbudili, razen otrok. Zenske so bile tako prestrašene, da so se komaj pregibale.

Kutuvja je tiho vprašal:

— Koga ubijaš, oče? Ali ti naj pomagam?

— Ni treba, nikogar ne ubijam. Glava mi je primrznila k steni, — je odgovoril stokaje Imteurgin.

Kutuvja in Kuh sta v temi otipavala Imteurginovo glavo ter sta hotela odtrgati njegove dolge lase od stene. Imteurgin je tulil od bolečine.

— Ne vpij —, je dejala Kuh, — še otroka mi zbudiš.

Imteurgin je utihnil, tresel je glavo in jo tipal z rokami.

— Lasje so postali čisto majhni.

Potem se je dotaknil ušes:

— Tudi ušesa so mi zmrznila. Ali slišiš veter, Kutuvja? Jaz ne slišim ničesar.

Kutuvja je prishuhnil, toda v istem trenutku je začelo dete kričati.

— Aha, — je vzkliknil Imteurgin veselo, — moja ušesa so spet gorka. Razločno slišim, kako otrok joka.

— Da, otrok joka, — je rekel Kutuvja, — Tako glasno joka, da obe moji nšesi več ne slišita vetra.

Vsi so utihnili in prishuhnil: Ničesar ni bilo čuti razen otroškega joka.

— Ne jokaj vendar, — je dejal Imteurgin otroku. — Tudi ti prishuhni!

Spet so umolknilii in napeto poslušali. Ničesar ni bilo slišati, le otrok je kričal še glasneje.

Imteurgin je tipal z roko po koži. Zatiptal je usta deteta in jih zatisnil z roko.

— Zdaj lahko bolje slišimo.

Dete je cepetalo.

— Drži ga za noge! — je zaklical Kutuvja. — Tak šum dela z nogami, da ne moremo prisluskovati.

Imteurgin je z drugo roko prijel za detetove noge in jih trdno držal. Toda

zdaj se je zbudila Neuskat in silno zaplakala.

— Taki kričači, — je dejal Imteurgin in nejevoljen odmaknil roke.

— Pojdimo ven, — je predlagal Kutuvja.

Imteurgin je zlezel iz pregrade in obračal glavo na vse strani. Okoli in okoli tišina. Obledela sta se.

Kuh je dala prsi otroku, Neuskat pa je stisnila Ručuja k sebi, da bi se pomiril. Zenski sta stegnili vratove.

— Ali kaj slišite? — sta vprašali možke.

— Nič —, je dejal Imteurgin. — Veter je ponehal, zdaj bomo spet živeli.

Zenski sta planili z golimi otroki v hladni šotor in od veselja zaplesali.

— Veter je ponehal! Veter je ponehal! Spet bo meso, spet bo življenje!

— Oče, — je zaklicala Neuskat, — prinesi mi jetra, prinesi mi možgane, jesti hočem.

— Dobro; segnali bomo skupaj jele, pa bomo imeli jetra in možgane, vsega bomo imeli.

Privzdignil je steno šotora in si je s kosmatimi rokavicami začel delati pot skozi sneg. Zlezel je ven, se opotekel in padel na tla. Za njim je izlezel tudi Kutuvja. V temi ni mogel videti očeta, zato ga je poklical:

— Oče, kje si? Oče!

Oče ni odgovoril. Kutuvja se je prestrašil, obračal glavo na vse strani in se sklonil, da bi poiskal sledove.

— Kutuvja, Kutuvja — se je nenadno začul Imteurginov glas nekje spodaj. Kutuvja je z rokama kopal sneg.

— Kje si, oče?

— Tu sem in ti?

Kutuvja je planil v smer glasu, zašel ob očeta in padel z glavo v sneg. Oče mu je pomagal iz sneženega kupa in oba sta drug poleg drugega sedla na kup.

— Takole je bilo. Zlezel sem iz šotora in začel hitro dihati. Nenadno pa se je vdal sneg pod meno in padel sem. Potem sem te slišal, da kričiš, pa nisem vedel, kje kričiš.

— Pojdiva dalje — je dejal Kutuvja.

— Ostanj na miru. Meni se v glavi vrti.

— Meni pa je popolnoma temno v

prsih, — je menil Kutuvja, — srce mi skače sem pa tja.

— To je zato, ker smo tako dolgo tičali v pregradi. No, pojdiva!

Vstala sta in teptala po snegu, da bi videla, je-li globok.

— Ali se ne bova izgubila? Niti svojih nog ne vidim v tej temi.

— Ne, ne bova se izgubila. Zdaj je mesec »zmrzlega vimena«. Kmalu bo svetlo.

Razmotal je vrstico, si privezal en konec okoli pasu, drugi konec pa je dal sinu:

— Priveži se.

Kutuvja si je ovil vrstico okoli života. Potem sta poskusila, če sta dovolj trdno privezana in sta se napotila v tundro.

Oče je le počasi napredoval. Zmerom se je vdiral v sneg, zmerom mu je drselo. Sin se je zadeval obenj in je takisto neprestano padal. Vstajala sta, se otresala snega in šla dalje.

— Kako le najdeva jelena? je vprašal Kutuvja.

— Povsod morava iskati, morda so celo čisto blizu.

Prišla sta na trši sneg in sta lahko hodila hitreje. Zdajci je Kutuvja zdrsnil in padel po dolgem na gladki sneg. Vrvica se je napela in potegnila Imteurgina nazaj. Zákričnil je z rokama in padel vznak na tla.

— Sneg je trd —, je dejal. — To je slabo. Jeleni so lahko ušli prav daleč.

Kutuvja je prišel k očetu, sedel poleg njega in rekel:

— Slabo se hodi, oče. Temno je. Počakajva, da bo svetlo. Potem bo lažje iskati.

— Ne, zdaj morava iskati. Dokler sva pri moči, je treba iskati. Nemara jih le najdeva.

Vstal je in šel s težkim korakom dalje. Držeč se za vrstico mu je sledil Kutuvja. Često sta obstala, legla na tla in poslušala, ne škriplje li kje sneg, ne done li odkod udarci jelenjih parkljev po zemlji. Toda smrtina tišina je vladała v tundri. Samo sneg je škripal pod njihovimi stopnjami in v zraku se je čulo njuno dihanje.

— Kje so jeleni? — je premišljal Imteurgin. — Dokler je bil veter, so ležali. Zdaj, po viharju, bodo vendar mulili mah. Saj morajo biti lačni.

— Oče, — je vzkliknil Kutuvja. — Pasji lajež.

— Kje? — Imteurgin je snel čepico, da bi bolje slišal.

— Prav imaš. Neki pes laja. Tedaj mora biti tu tudi človek. Tujec.

— Pojdiva k njemu, — je predlagal Kutuvja.

— Ne vem, če bo dobro. Nekdo živi blizu nas in niti posetil nas ni. Gotovo nas smatra za hudobne ljudi. Kako naj greva k njemu!

— Morda ve on, kje so naši jeleni, morda nam bo povedal.

Imteurgin je nekaj časa molčal, zamišljeno menčal na istem mestu in naposled privolil: — Dobro, pojdiva k njemu.

V tem trenutku pa se je pokazal na nebu bel ognjen steber. Zažarel je in izginil. Nato pa so zagoreli na nebu z vseh strani rdeči, modri in zeleni ognji. Podili so se drug za drugim, se stapljali, izginjali, se spet pojavljali in žareli še močneje. Sneg se je svetlikal v raznih barvah in zdelo se je, da se giblje.

Imteurgin in Kutuvja sta zamižala. Oči niso bile več navajene svetlobe. Čez nekaj časa sta se ogledala in zagledala na mestu, kamor je padal velik zelen žarek, visok kup snega.

— Tudi njegov šotor je sneg zamel —, je dejal oče. Obšla sta grič od vseh strani in strahoma pogledavala nanj. Kutuvja se je tiho splazil na vrh kupa in poslušal: od zdolaj se je čulo zamolklo lajanje.

— Greva noter? — je vprašal.

— Najprej je treba odmetati sneg —, je odvrnil oče. Legel je na trebuh in začel z rokama kopati po snegu. Kmalu je izkopal veliko luknjo in je zlezal z glavo vanjo. Sin ga je opazoval. Kmalu so izginile v odprtini glava in roke, nato pleča in hrbet. Samo kosmate hlače in noge so še molele iz snega. Naposled so se videle le še noge v škornjih iz črne jelenje kože. Potem so še te izginile. Oče se je ves skrtil v snegu.

Zdajci so se noge spet pokazale. Imteurgin je zadenski lezel venkaj. Čisto bel je bil. Glava, roke, obraz, vse je bilo pokrito s snegom.

— Zakaj ležeš nazaj? — je vprašal Kutuvja.

Imteurgin se je otresal snega: — Mi-mo sem kopal, zdaj poskusi ti!

Kutuvja je legel na trebuh in začel izmetavati sneg. Nato se je skrtil. Oče mu je sledil. Kutuvja je pod snegom otipal togo steno šotora in je z vso močjo dvignil. Po vseh štirih sta z Imteurginom zlezla v šotor. Med glasnim

lajanjem se je pes vrgel nadnja:

— Oče, — je zakričal Kutuvja, — pes mi skače za vrat.

Imteurgin je zgrabil psa za rep in ga povlekel proč. Z ljudmi je prodrla jarka zelena svetloba v luknjo. Imteurgin je zagledal oledenelo steno pregrade, nad njo kupček kosti in perja, zvito vrvico, kožnati jopič in obnošene kožnate hlače.

Stopil je nazaj, zgrabil sina za rokav in zašepetal:

— Moje hlače. Kako so prišle v tujo hišo?

Kutuvja se je plašno privil k očetu in dejal: Tudi naš čajnik je tu.

Tedaj je stopila izza pregrade mlada ženska. Tanke črne kite so ji padale po plečih in po hrbtu. Nos in brado je imela poslikano z modrimi črtami. Kutuvji so se zašibila kolena. Prestrašen je mahal z rokama in kričal:

— Moja žena je ostala doma. Ti nisi moja žena. Pogreznj se v led! Ne smeš me gledati!

Ženska je stegnila vrat in na široko odprla oči. Kutuvja je kričal s tankim glasom in planil proti izhodu.

— Drži ga, — je zakričala neka druga ženska. — Za nogo ga primi!

Ženska s kitami je pograbila Kutuvjo za noge in ga povlekla nazaj v šotor. — Oj, — je kričal Kutuvja, — iz-

pusti me! — Imteurgin se je tresel po vsem životu in je hotel zbežati. Tedaj pa je skočila izza pregrade majhna deklica. Lase je imela zmršene, okoli vratu ji je visel lisičji rep. Deklica se je oprliela Imteurgina za hlače in zavpila:

— Ali si mi prinesel jetra?

Imteurgin je zmignil z nogami. Deklica se ga je oklenila še močneje in zajokala na vso moč.

— Daj mi jeter! Lačna sem!

Imteurgin je pobožal deklico po laseh, se zasmeljal in zaklical sinu, ki je ležal sredi šotora na tleh ter se z nogami in rokami otepal obeh žensk in psa:

— Kutuvja, saj je to vendar naša hiša!

Kutuvja je planil pokonci, pogledal očeta, nato mater in sestro Neuskat in dejal:

— Kako sva vendar prišla sem?

— Najbrž je hiša prišla za nama. Leziva spet, jutri pa pojdeva spet na pot; morda najdeva jelene.

Kutuvja si je slekel na debelo s snegom pokrito obleko. Imteurgin se je sklonil k njemu in dejal čisto tiho, da bi ga ne slišale ženske in pes:

— Saj bomo jutri videli. Morda je naša hiša ostala na starem mestu.

Prev. B. B—k.

MORSKI PES, DOBROTNIK ČLOVESTVA

Marsikomu se bo zdelo nemogoče, da bi bila grozovita morska zver, z ogromnim zrelom, tremi vrstami ostrih zob in hudobnimi očmi v kakršnemkoli oziru kdaj koristna človeku. Karitativnih nagnjenj pošast nečvomo nima, vendar ji sodobni učenjaki prisojajo važno vlogo v razvoju človeka, ki ga je pospeševala nehote, dasi zelo učinkovito. Prof. dr. Avgust Förster, ravnatelj ameriškega Smithsonianovega muzeja, je napravil izredno bogato zbirko prastarih polipov in njegova proučevanja so ga dovedla do teorije, da je morski pes mnogo pripomogel k razvoju vretenčarjev.

V davnih časih, ki jih učenjaki imenujejo »premogovo dobo«, je v vseh oceanih kar mrgolelo nešteto polipov iz družine navtiloidov. Bili so predniki in sorodniki današnjih polipov, le da so slednji postali medtem čisto majhni v primeri s čudovišči one dobe. Tiransko so uničevali vse živali s svojimi dolgimi tipalkami in papajskimi kijuni. Sami pa so bili varni pred vsemi napadi, ker so bili odeti v trdne oklepe iz školjkovine. Dekler so vzdrževali svojo strahoviado, je bil vsak razvoj vretenčarjev nemogoč in vse je kazalo, da se nikoli

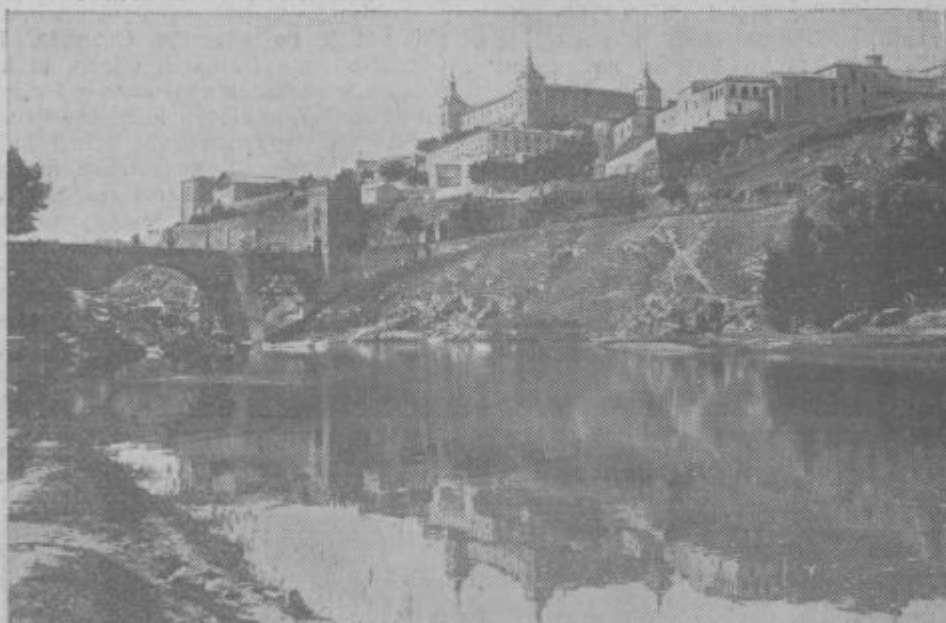
ne bo razvilo kako bitje višje razvojne stopnje. Geologi so iz raznih fosilnih najdb dokazali, da je bila ta oblast polipov na srečo silno kratkotrajna. Natanko ne ve nihče, kakšen vzrok je nastopil, da so ti polipi razmeroma tako naglo izumrli. Tedaj namreč ni bilo nobene živali, ki bi bila po moči kos tem morskim pošastim. Imenovani profesor dopušča samo eno možnost. Odločilni udarec navtiloidom so dali morski volkovi, ki so bili sicer šibkejši, zato pa daleko okretnejši in hitrejši nego polipi. Napadati jih sicer niso mogli, ker je bil navtiloid popolnoma varen v svojem oklepu, imeli pa so navado, da so se hranili s polipovimi jajci in mladiči, katerih oklep še ni bil tako trd in močan, da bi jih bil čuval pred ostrimi zobmi brzih požeruhov. Tako so uspešno uničevali podmladek polipov, ki škode seveda niso mogli nadomestiti v enakem tempu. Nastopil je dan, ko je brez potomstva poginil zadnji oklopljeni polip in napravil prostor in možnost za svobodni razmah v razvoju drugih živali. Pogin polipov je pomenil nastop vretenčarjev in z njimi v dolgi in neznani verigi — človeka.

TOLEDO, NEKDANJA ŠPANSKA PRESTOLNICA

Ob gornjem teku Taja, največje reke Pirenejskega polotoka, leži slikovito na strmi granitni skali staroslavno mesto Toledo, ki je pod svojim ozidjem v teku vekov videlo toliko bojev in v čigar zidovju so se tako često menjavali gospodarji. Od treh strani obdaja mesto reka Tajo

Toledu najvišji dostojanstveniki zapadnega krščanstva, da se posvetujejo o važnih cerkvenih in verskih zadevah. Iz pobožne preteklosti je ostalo mestu mnoštvo cerkvâ in kapelic ter naslov primasa Španije, ki ga je toledski nadškof ohranil tudi potem, ko se je posvetna oblast premaknila dalje proti se-

PUENTE DE ALCANTARA Y ALCAZAR

in tvori tako nepristopno trdnjavo. Rimljani, ki so zasedli ponosno granitno skalo l. 192 pred našim štetjem, so Toletum povzdignili v oporišče za nadaljno osvajanje Iberskega polotoka. Za njimi so prišli Gotje, ki so jim sledili v gospostvu muslimanski Mavri (712—1085), dokler jim ni Alfonz VI. iztrgal važnega mesta in ga napravil za svojo prestolnico. Več ko pol stoletja je bilo Toledo prestolno mesto zedinjene Španije, 1556 pa je Filip II. prenesel prestolnico v Madrid, da udari preoblastno mogočnost toledskih nadškofov.

V zgodovini krščanstva ima Toledo važno mesto, saj je zborovalo na njegovih tleh od 400—702 nič manj kakor 18 cerkvenih koncilov, v kasnejših stoletjih pa so se še sedemkrat zbrali v

veru na negostoljubno madridsko višavje. Stavbe pričajo o srednjeveškem sijaju in krasoti mesta, ki je v dneh svoje najvišje slave imelo baje okoli 500 tisoč prebivalcev; danes jih ima komaj dvajsetino tega števila.

Iz gotskih in mavrskih časov je mesto obdano z obrambnim zidovjem, ki počiva na rimskih temeljih in ki danes nima več onega značaja, pač pa dokazuje, da je nekdanje bilo važna točka, okoli katere je potekala najbolj junaška doba zgodovine Pirenejskega polotoka. Dva prastara mostova z velikimi loki držita preko Taja v mesto, na vsaki strani mostov pa so vrata, ki zapirajo dohod na most tako z levega kakor z desnega brega.

Iz mavrske dobe je dobro ohranjena citadela Alcazar, sedež arabskega emi-

ra, pa tudi druge stavbe nosijo pečat mavrske umetnosti. Ena izmed najlepših toledskih cerkvâ Sta. Maria la Blanca je dobila svoje ime po prelepih belih podkvastih obokih, ki so bistveni znak mavrske arhitekture. Oblika obokov dokazuje, da je ta prekrasna hiša božja predelana iz džamije, kjer so se pred zavzetjem Toleda pravoverni muslimani klanjali svojemu bogu.

Najlepša stavba mesta je njegova velika stolnica, ki so jo zidali od 1226 do 1493. Njene kapele so mojstrska dela, cerkev sama pa hrani še druge umetniške zaklade. Stolnica ima 750 prekrasnih poslikanih oken in sestoji iz petih ladij, preko katerih so razpeti oboki, počivajoči na 84 stebrih. Kor stoji na sredi cerkve in stoli na koru so tako umetno izrezljani, da enakih nima ostala Španija, kakor so njene cerkve znane po sličnih umetninah. V žagrađu občuduje potnik lahko dela slikarja Goye in drugih domačih mojstrov ter najlepše slike na presno, kar jih ima Španija. Za altarcem hranijo ogromno skrinjo, polno dragocenosti in relikvij.

Velika privlačnost je tudi cerkev San Juan de los Reyes, vzorec gotskega stavbarstva s posebno lepim samostanom. Ob vnanjih stenah poslopja visi množstvo verig, ki so jih po ustnem izročilu darovali cerkvi osvobojeni krščan-

PUERTA DE BISAGRA

ski sužnji po zavzetju Granade. Po očarljivo lepih toledskih ulicah, ki kažejo na vsak korak svoj nekdanji orientalski značaj, bi človek hodil ure in ure ter bi na vsakem vogalu odkril kako novo umetnino ali zgodovinsko zanimivost. Slavna vrata Puerta del Sol, La Granja in Cambren so vsaka zase popolni vzorci raznih stavbarskih smeri. Podrobnega ogleda vredna je tudi cerkev Cristo de la Luz, bivša arabska džamija, in zavetišče Tavera z grobom kardinala, ustanovitelja tega dobrodelnega zavoda.

Nekdanjo silo razodevajo še danes visoka in močna z okroglimi stolpi utrjena vrata, ob katerih si je marsikak osvajač razbijal glavo, preden je zavzel

NOTRANJOST CERKVE STA. MARIA LA BLANCA

mesto. Kot središče Španije do srede 16. stoletja je bilo Toledo tudi važno industrijsko mesto. Tu je iz davnih dni ostala še prastara orožarna, kjer so se kovale slavno znane toledske sablje. Kovaško tradicijo so mestu zapustili Arabci in toledsko orožje je imelo na zapadu isti sloves, kakor ga je imelo orožje, kovano v Damasku. Istega izvora sta tudi dve drugi panogi, po katerih slovi Toledo še dandanes. Marcipan je Špancem priljubljena slaščica še danes, kakor je pomenila višek užitka nekdanjim arabskim prebivalcem. Tudi toledska

ženska ročna dela so znana širom sveta in ne bomo pogršili, ako njihov izvor pripišemo ročni umetnosti in spretnosti, po katerih se odlikujejo ženska ročna dela muslimanskih dežel.

Ena izmed največjih privlačnosti Toleda je tudi zbirka slik izpod čopiča slavnega italijanskega slikarja Greca, ki je v Španiji našel svojo drugo domovino in na nje tleh ustvarjal svoja najlepša dela. Večina teh slik je zbrana v Grecovem muzeju, ki privablja leto za letom ljubitelje umetnosti. R. K.

DOŽIVLJAJI V DŽUNGLI

FRANK BUCK

9. POGlavJE

MISJI SRNJAK NAJPRIJAZNEJŠA ŽIVALCA DŽUNGLE

To pot nekaj besed o mišjem srnjaku, najprijaznejši vseh živalc džungle, ki živi skoraj izključno le na malajskem otočju. Živalica sliči drobnemu srnjaku ter zraste v svoji polni starosti na deset do dvaideset palcev višine. Ima lep mehak kožušček rjave barve, prehaja joč včasih na rdečkasto. Drobcene nožice niso po obsegu debelejšje od cigarete in njegova majhna podolgovata kopita ne pokrijejo več prostora kot desetcentski novčič. Boječe bite trdih nog in čudnega hoda, ki napravi vtis, kot bi hodilo po prstih, se zdi bolj plod mrzlične domišljije razgretega pesnika.

Urad za zaščito domače živinoreje v ministrstvu za poljedelstvo v Ameriki ne dovoljuje uvoza teh živalc, da ne bi zanesli kakih kužnih bolezn, kakor sta parkljevka in slinovka. Stvar mi je znana, saj sem se že sam često zaman trudil, da bi dobil dovoljenje pripeljati kake primerke v Ameriko.

Mišji srnjak je junak malajske narodne pravljice. Domačini, ki ga poznajo pod imenom peladok, mu pripisujejo nadnaravno zvitost. V njihovih neverjetnih zgodbah ne nastopa v vlogi močnega borca. Peladok junak vseh teh lepih povesti je galantni vitez, ki svojega nasprotnika ne zmaga s silo temveč z modrostjo. Svojega sovražnika vrže s

sedla samo z uma svitlim mečem.

Pred kakimi šestimi ali petimi leti je bil peladok osrednji dogodek nekega dne in tedaj sem tudi dobil boljši vpogled v malajsko dušo. Korakal sem po poti, ki vodi iz Port Swettenhamma, najvažnejšega malajskega pristanišča, v kakih pet milj oddaljeno vasico Klang. Namenjen sem bil na svoje posestvo v bližini omenjene naselbine, kjer je bilo nastanjeno tudi vse moje osebje poleg nekaj tigrov, ki sem jih bil pred kratkim nalovil v sosedni džungli.

Na sredi poti med Klangom naletim na moža prodajočega ob cesti meso, ki ga je sproti pekel na žerjavici in ob čigar potujoči restavraciji je posedala že skupina kakih deset Malajcev, opirajoč se na poseben jim lasten način na komolce. Sati, tako nazivajo domačini takega selečega se gostilničarja, me je prijazno povabil. Ostala družba me je enako ljubeznivo pogledala, in ker se me je lotevala lakota, sem si mislil, da bi se tukaj lahko ustavil in malo otežil svoj želodec. V oddaljenih krajih malajskega polotoka ni nič nenavadnega, če Evropec prisede h gruči domačinov, ker tod ne vlada sistem kast kakor v Indiji.

Sedel sem kraj drugih in naročil obrok mesa. Sati je takoj pričel po posebnih pripravah z delom. Vzel je več slamc, na katerih so viseli koščki me-

sa, z eno roko je držal meso nad žerjavico, z drugo pa je pihal z neke vrste paljjačo, da je žerjavica neprestano žarela. Postopoma kakor so se koščki mesa spekli, mi jih je izročal. Pomakal sem jih v skupno z vročo zabelo napolnjeno ponvo in si jih pomagal s prsti tlačiti v usta, kakor so delali tudi moji sosedge. Čim sem pojedel svoj košček, sem položil slamico poleg sebe, tako je možakar potem lahko seštel, koliko sem mu dolžan.

v tako silno navdušenje, da je kar bljuval psovke na hudobnega harimana, kučinga, sarigala in rajavalijsa (ali po naše tigr, leoparda, volka in orla) in vse ostale razbojnike, ki preže na nedolžnega srnjaka. Mislil sem si že, da se bo spustil v jok, ko je pripovedoval, kako je krivično, da nima ta modra in božanska žival nobene zaščite pred temi zlobnimi zverinami. Kako se more sploh nadlegovati »Gospoda miru džungle«, saj on, ki prinaša mir džungli —

»Proizvod bujne pesniške domišljijec

Meso se mi je zdelo izborno in naročil sem »Kasi lagi« (Dajte še).

Ko slonim tako na komolcu, namakajoč svoj kos mesa v vročo mast, me vzbudi iz misli nežno trkanje, ki je prihajalo za mojimi hrbtom iz džungle, in ki mu je kmalu nato sledilo več sličnih glasov podobnim rahlim udarcem po bobnu — bil je oni nezmotljivi znak, ki si ga dajejo zaljubljeni pari mišjih srnjakov med seboj.

»Pelandok« je vzkliknil eden Malajcev.

»Sial alam di Rimba« (kralj džungle) pristavi drugi. To je eno onih slikovitih imen, ki jih imajo domačini za mišjega srnjaka.

Kmalu snó bili sredi živalnega razgovora o pelandoku, med tem ko nas je mož ob žerjavici pridno zalagal z mesom, ki je bilo po mojem okusu najboljši, kar sem jih kdaj pokušal.

Eden navzočih Malajcev je zapadel zavoľjo priljubljenega mišjega srnjaka

to je najčastnejša vloga mišjega srnjaka v malajskih pravljicah — upravičeno zahteva mir tudi zase. Vsi Malajci so mu kimaje pritrjevali.

Ko sem se že dobro založil in izročil slamice — bilo jih je deset — našemu gostilničarju in ga vprašal »Bera-pa?« (Koliko?)

»Sapulph sen« je odgovoril (deset centov).

Plačal sem in se pripravil na odhod. Ko sem se spet postavil na noge in se dobro pretegnil, sem se zanimal, od kod ima to izredno meso.

Gostilničar mi je odgovoril: Pelandokovo meso, gospod.

Domačini so se začudili, ker nisem vedel, da sem jedel meso mišjega srnjaka in začeli so mi na dolgo pripovedovati, na kak način bom vselej vedel, da jem pristno pelandokovo meso.

Ta zgodba dobro kaže, kako misli Malajec o pritikavem srnjaku, ki sem

ga sicer tudi jaz kmalu najbolj vzljubil med vsemi štirinožci.

Nadaljeval sem svojo pot, ko zaskrbljen spet one skrivnostne znake, ki jih daje mali srnjak svoji družici. Sklenil sem, da še enkrat poizkusim pripeljati pelandoka v svojo domovino. Urad za zaščito domače živinoreje včasih izda dovoljenje za uvoz take tuje živali, ka-

kor je n. pr. napravil že za »malega capina«, zlasti ker nisem še nikdar videl pritikavega srnjaka, ki bi bil obolen na goveji kugi. Sklenil sem, da pridobim kako vplivno osebo v Washingtonu za svoje načrte.

DALJE

(COPYRIGHT BY KING FEATURES SYNDICATE)

Govoreče pismo

Z vsakim pomembnejšim izumom se ljudje v fantaziji mnogo poprej seznanijo, preden se uresniči. Nobeđen ne pride, že zrel in iznenada, od danes do jutri, ampak se počasi preobraza v konkretne oblike in dostikrat mine sto let, preden se najde sposoben človek, ki mu pomore med svet.

Lep primer takega počasnega rojevanja izuma je n. pr. fonograf ali gramofon, kakor zdaj imenujemo pripravo za reprodukcijo zvokov. Ideja tega, nam tako vsakda, njega aparata, se je rodila že pred sto leti; dasi spčetka gotovo nihče niti približno ni slutil, kakšna bi prav za prav morala biti priprava, ki bi bila v stanju shraniti človeški glas. Preden je Edison izumil svoj primitivni fonograf, čigar izgledni in izsolani nasledniki so naši gramofoni, tudi nihče ni slutil, kako vsestransko porabn bi utegnili biti tak instrument.

Kdaj in v čigavi glavi se je prvičkrat posvetila misel mehničnega posnemanja človeškega glasu, se seveda ne ve. V nekem romanu, ki je bil sredi sedemnajstega stoletja precej razširjen in čigar avtor je bil takrat visoko čislani satirik Cyrano de Bergerac, pa je že govor o nekem majhnem aparatu, ki ga lahko imenujemo pralik našnjega gramofona. Roman se imenuje »Pot na luno« in ena tistih čudoviščin, ki jih je junak romana spoznal med prebivalci lune, je bila svojevrstna škatlica, iz katere se slišijo človeški glasovi. Škatlica je podobna uri ter ima številčnico in kazalo. Če se kazalo nastavi na določen čas, se oglasi iz škatlice godba, na željo pa tudi govornica. Govornica je seveda tista, ki jo govore domačini-meščani.

Še starejša sled ideje gramofona se najde v slovitem romanu Francoza Rabelaisa »Gargantua in Pantagruel«, kjer opisuje avtor pr'gode velikana med navadnimi zemljani. Tu govori o neki plošči, ki hrani primrznjene zvoke. Ako se prenese plošča v zakurjeno sobo se glasovi otajajo in plošča spregovori. Taka plošča se lahko pošlje kakor pismo in naslovljencu prečita vsebinsko sam glas tistega, ki je pismo poslal. Pisatelj je tu uganil nekaj, kar se je uresničilo šele Edisonu, namreč govoreče pismo — in prav res tudi na gramofonski plošči.

Iz kasnejše literature bi se dalo navesti še več primerov fantaziranja o gramofonu, ki mora priti. Zanimivo pa je tudi, kako počasni je prodor prepričanje, da je tak aparat v resnici tudi mogoč. Spoznanje, da je zvok zračno valovanje, je razmeroma starega datuma. Toda šele pred 125 leti se je angleškemu fiziku Thomasu Youngu posrečilo to hipotezo ponazoriti na ta način, da je ujel zvočne tresljaje na vrtečem se valju s tenko voščeno prevlečko. Anglež William Sectt je pozneje sestavil že dokaj dobro pripravo za registriranje zvokov, to da na možnost reprodukcije še ni mislil. Do tega spoznanja je moralo preteči še nadaljnjih dvajset let. Šele tedaj je francoski slikar Charles Cros predložil francoski akademiji znanosti osnutek prvega govornega stroja, ki pa je, žal, naletel na gluha ušesa. Načrti so namreč obležali v miznici nekega uradnika in tako se je zgodilo, da je Francoza prehitel Edison s svojim fonografom ter si zagotovil prvenstvo tega veljavnega izuma.

Po kratki zmagoviti dobi, ko se je hotela z novimi trobilom postavljati vsaka boljša hiša, pa je začel gramofon prav naglo izgubljati kredit. Šele v povojni dobi, ko se je proizvodnja plošč tehnično in umetniško visoko dvgnila, je doživel gramofon drugo vstajenje.

ANOMALIJE V SVETOVNEM GOSPODARSTVU

V Kanadi so sežgali nad 2 milijona bušlov žita; v Avstraliji so pobili zaradi nizkih cen volne 800.000 zdravih ovac in jih zagreblili; v Mehiki so vojaški oddelki uničili velkanske množine banan; v Egiptu so požrli plameni 150.000 lon bombaža; v Braziliji so sesuli v morje stotisoče vreč kave; do konca 1933 nameravajo tako uničiti približno polovico kavnih zalog, 15 do 16 milijonov vreč v vrednosti poldrzne milijarde frankov; v Bretaniji so ribiči po izredno uspelem lovu vrzeli 500.000 slanikov nazaj v morje, ker so se bal, da jim bo cena padla.

ČLOVEK IN DOM

NAKUPOVANJE ŽIVIL

Mlade gospodinjice so mnogokrat v zadregi pri nakupovanju živil. Kljub temu da ima dandanes že marsikatera za sabo gospodinjsko šolo ali vsaj gospodinjski tečaj, si često ni na jasnem o neoporečni kakovosti blaga, ki ga ima namen nabaviti

pri trgovcu ali branjevki. Najbolj je v zadregi pri nabavi rib, jajec, perutnine, divjačine, presnega masla; tudi pri zelenjavah, sočivju, sadju in gobah je mnogokrat v dvomu, da li je blago tako, kakršno mora biti, to je: sveže, zdravo in nepotvorjeno.

Posebne pozornosti je treba pri izbiri rib, ki pridejo na trg. Ni neprijeten duh zmerom zanesljiv znak, da riba ni sveža. So pač nekatere ribe, ki izgube neprijeten vonj, čim se jih v čisti vodi izplakne. So pa trije drugi znaki, na katere se moramo ozirati, ki nam jamčijo za svežost blaga. Pred vsem škrge in oči. Če so oči kalne in vdrte, škrge umazano blede, je to gotov znak, da je riba stara, odnosno nesveža. Tretji znak je, da mora biti meso trdo, to preizkusimo, če ribo pritisnemo s prstom in se pod pritiskom meso vda, je gotov znak, da je riba že v začetku gnilobe. Toda ako kupujemo ribe pozimi, so navadno zmrznjene in ne moremo tega dognati s pritiskom na meso, tedaj se moramo ozirati samo na oči in škrge. Sveža riba ima čisto, jasno oko in rdeče ali rožnate čiste škrge (glej sliko). Potrebna je ravno pri ribah največja opreznost.

Najzanesljivejši znak svežih jajc je težina. Staro jajce se čuti v roki lahko in plehko. Ni pa klopotanje v jajcu zmerom

znamenje, da je jajce slabo. Največje pomanjkanje jajc imamo v avgustu in okoli božiča. Kure tedaj malo ali nič ne neso, zaradi tega pride mnogo konzerviranih jajc na trg, ki jih prodajajo za sveža. Konzervirana jajca so za gotovo pripravo uporabna. Nimaajo slabega duha, le beljak je voden in včasih tudi kalen, kljub temu lahko celo sneg napravimo iz njih, zmerom pa ne. Za jajčno jed ali zakubana v mehko pa morajo biti le sveža jajca. Misli bi človek, da je okus vseh jajc enak. Toda je razlika. Temno lupinasta in s temnim rumenjacom so mnogo izdatnejša in okusnejša od belo lupinastih z bledim rumenjacom, čeprav hočejo dokazati raziskovalci, da v vrednosti ni nobene razlike. Naj bo jajce v rjavi ali beli lupini (glej sliko), je dokazano, da ima isto hranilno vrednost. Vsaka kuharica ve, da s temnimi rumenjaki izgleda vsako pecivo lepše in boljše,

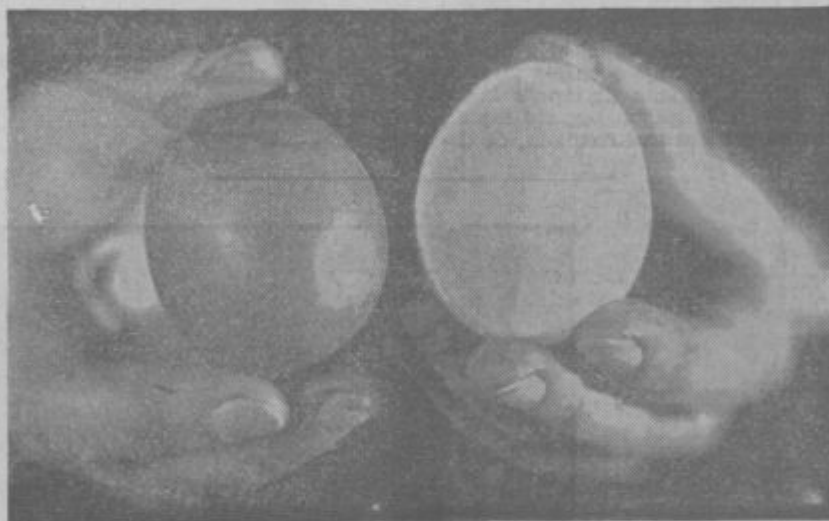
kakor z bledimi. Sicer pravijo, da rumenjaki potemni, če ubijemo jajce pol ure pred uporabo, ga nekoliko osolimo ali pokapljamo z limoninim sokom, toda iz lastne izkušnje bi na to ne mogla priseči. Nabava jajc je pač ena najbolj kočljivih zadev v gospodinjstvu in je najbolje, da si poiščemo

stalno dobaviteljico, ki nam garantira za svežost blaga in nam ev. slabe nadomesti z dobrimi. Kupovati jajca od krošnjark ali prekupčevalk, ki ponujajo jajca od časa do časa po hišah, je skrajno riskirano. Te ženske imajo posebne zvižace, s katerimi lovijo svoje žrtve. Pozvoni ali potrka na vrata in ima v košari ali cekarju samo kakih deset jajc. So sveža, trdi, kajpada, od polne košare jih ima samo še deset, rada bi šla brž domov, zato ti jih da rada za dobro ceno, sili ti enega v roko, da ga potežkaš, da je res sveže, pustiš se pregovoriti in ji vzameš vsa jajca. Ona odhiti, kajti za vogalom jo čaka tovarišica s polno košaro takega blaga, preloži spet kakih deset jajc v svojo posodo in išče po hišah nove žrtve. Ti pa si lahko zadovoljna, če izmed desetih kupljenih jajc lahko porabiš

rumeno, kašasto in prijetno dehteče. Potvarjajo ga z lojem in tudi s čebelnim voskom. Zato je najbolje, da kupiš dobro presno maslo in ga sama skuhaš, tako si gotova, da imaš prvovrstno, sveže in snažno blago.

Da li je mleko polnomastno in ne vođeno, preizkusimo s pletilno iglo, ki jo pomočimo v mleko. (Glej sliko.) Polnomastno mleko se oprime igle in kaplja počasi od nje. Vođeno mleko steče gladko po igli.

Perutnina, ako kupiš zaklano, mora biti bela in težka, prsa mesnata. Pri kupovanju žive perutnine je paziti na težo in da je žival mlada, kar spoznamo po svetlejši barvi nožic in mehkmem kljunu. Golobje so najboljše v maju, spoznamo pa njih starost tudi po nožicah, kljunu in perju, ki je pri mladi živali vse nežnejše, kakor pri stari,

dva ali tri, vsa ostala so za nič. Toda enako se ti lahko zgodi tudi na trgu, kljub temu, da imamo zelo strogo tržno nadzorstvo.

Skoraj izključno je, da bi na trgu dobila strupene gobe, kajti v tem pogledu je velika natančnost. Škodljive so pa tudi užitne gobe, če niso sveže in zdrave. Posebno velja to za izrastle in premočene, stare gobe. Nujna je velika opreznost. Marsikaka, na videz lepa gobica, je črvida in ti jo pride več kakor polovica v smeti. Rečelj mora biti trd in kapica tudi, zrastlih gob, ki imajo že zelen mah pod klobukom raje ne kupuj, tudi če so pcceni.

Z presnim in kuhanim maslom je prav tako, kakor z jajci. Najzanesljivejše je imeti stalnega solidnega dobavitelja, ki odgovarja za neoporečno blago. Presno maslo mora biti rumenkasto, sladkega okusa in mastno. Ne sme imeti ne mlečnih ne vodenih srag, če ga prerežeš. Kupuj zmerom le prvovrstno presno maslo, kajti čeprav je dražje, je zato izdatnejše, ker je polnomastno in okusno, da ne pokvariš z njim jedi. Kuhano maslo mora biti lepo

Nesvežo divjačino nam izda pred vsem slab duh. Mlada divjačina ima nežnejše meso kakor stara. Ker zajčke kupimo v koži, preizkusimo, če je ali ni mlad, na uhljih; pri mladem zajčku je uhelj lahko pretrgati, pri starem ne. Zajčke kupujemo od septembra do februarja. Srna je dobra od junija do februarja. Pri zajcu in pri srni je hrbet in stegno najboljše za pečenko, drugi deli so za pripravo v omaki.

Prekajena svinjina naj bo povsod lepo, ens omerno rdeča in prijetnega vonja; klobase prav tako, pa s gladko, napeto kožo.

Tudi pri izbiri zelenjave moramo biti izbirčni in previdni. Pred vsem pazimo na snažnost in svežost blaga. Nekoč sem opazila pri neki kmetici prav lepo, zeleno špinado. Ko pa sem jo natančno pogledala, sem opazila, da je kar mrgolelo po listih prav majhnih belih črvičkov. Po mojem mnenju je bila špinada oprana v umazani kalužnici. Kupujmo zelenjavo suho, neoprano, vendar svežo, neuvelo. Izberimo kolerabice z gladko kožo, cvetačo belo in

in trdo brez črnih madežev, gomoljike od zelene srednje debele, gladke, trde in težke, kar priča, da niso lesene in votle. Sladka repa, ki je modrikasta, je okusnejša od popolnoma bele. Pazimo tudi na težo, lahka repa je puhla. Isto velja za podzemeljske kolerabe. Pri svežem zelju in ohrovtu izberimo trde, težke, čeprav drobnejše glave, ki niso razjedene in ponesnažene od polžev in glist ali drugega mrčesa in ne nagnite. Mala trda glavica, je boljše od velike, enake težine, ker ima manjši štorček in tanjša rebra. Šparglje poiščimo debele s zaprtimi glavami, svetle in nežne kožice. Artičoke ne smejo biti uvele in izsušene, ampak sveže, sočne, trde, s stisnjenimi listi.

Sadje kupujemo zdravo in boljše kvalitete. Oranže naj bodo trde, težke z napeto kožo. Ako kupimo prve oranže, ki pridejo že o božiču na trg in so še kisle, jih pustimo par dni v topli, zakurjeni sobi, ker nekako dozore, postanejo sočnejše in sladke. Tudi limone, ki smo jih morda kupili z debelo, deloma še zeleno pegasto lupino, postavimo za par dni nad štedilnik, da do-

zorijo in postanejo sočnejše. Banane pa le kupimo v rumeni tu pa tam počrneli lupini, take, ki se nam zde gnile ali plesnjive, so prave.

Kava naj bo le fine kvalitete, ceneje izhajaš, kakor z ceneno, ker z manjšo količino dobre kave pripraviš izvrstno, duhtečo pijačo. Cenena kava ima duh in okus po trohneli, plesnjivi slami. Surovo zrnje dobre kave je težko in prijetno dišče. Za čaj velja isto kakor za kavo. Vzemimo le dobro kvaliteto in v boljših trgovinah. Najbolj priporočljiva je čajna mešanica. Dober riž je svetel, steklast in čist. Za sladice, ki jih pripraviš iz riža ali za mlečni riž, vzemi cenenega, za rižoto ali dušen riž, kakor za zakuho v juho, je najboljši »karolinec«.

U-a.

»ZADNI ZVOKI«

O „PREROŠKIH SANJAH“

Strašna svetovna vojna je zahtevala ogromno krvi, uničila je ogromno dobrin in je pahnila mase naroda v silno bedo; inflacija, ki se je kmalu pojavila, je spravila mnogo ljudi na beraško palico; splošno gospodarsko propadanje je povzročilo ogromnemu številu ljudi moreče skrbi, brezposelnost jih je moralno naravnost strla. Vse to je ustvarilo v duši povprečnega človeka tla za kaj čudno žetev: Srca mnogih ljudi je zajela deloma spet iskrena pobožnost in globoka vera, deloma se je razkošatilo praznoverje; praznoverje pa povzroča pri ljudeh s slabotno energijo in nesmotrenim mišljenjem, da postanejo še manj odporni in za življenjsko borbo še manj sposobni. In tako se začenjajo z uspehom pojavljati bistrovidci, vedeževavci, ki prerokujejo srečo in bodočnost z diani, kart in zvezd, in podobni modrijani. Vsi ti izrabljajo ljudsko lahkovernost ter si na ta način brez posebnega truda polnijo žepa. Te tajne umetnosti niso še nikoli tako cvetele kakor dandanes. Da, ponekod je prišlo že tako daleč, da pomeni to praznoverje že pravo pravcato nevarnost za splošnost.

Sem spadajo tudi tako zvane preroške sanje. So ljudje, ki si domišljajo, da jim je dana neka posebna, tajinstvena sposobnost, da v sanjah vnaprej vidijo bodoče dogodke, bodisi dobre, bodisi slabe.

Mnogo se je že razpravljalo o takih sanjah. Kdor se jim ne vda slepo, ampak jim gre temeljito do dna, dobi jasno razlago o tem, kako so nastale, in njihovo zvezo z resničnostjo. Zdravnik dr. Kirch je objavil dvoje svojih sanj, ki so se do vseh podrobnosti natančno uresničile, tako da je bil sprva sam čisto presenečen in je šele po temeljitem premišljevanju našel naravno zvezo med njimi in resnico. Videl je nekoč v sanjah, kako je njegov najboljši prijatelj, neki B., ležal mrtev v svoji postelji, oblečen v temne hlače in belo, spredaj odprto srajco. Mrtvec je bil krvav po obrazu in po prsnem delu srajce; okoli njegove postelje so stali žena in otroci ter se bridko jokali. Sanje so bile tako žive in so tako vplivale nanj, da se je ves razburjen zbudil in je potem ves žalosten ležal v postelji ter dolgo časa ni mogel spet zaspati. Drugo jutro je sanje pripovedoval ženi, ki je bila vse prej kot praznoverna, pa ga je vendar opozorila, naj prijatelju B. in njegovi družini o vsem tem nič ne pripoveduje, češ, da bi jih sanje lahko prav neprijetno vznemirile.

Zdravnik je potem na sanje čisto pozabil. Za kakih osem dni je okoli ene ure ponoči na njegovih vratih pozvonilo: dala ga je poklicati žena prijatelja B. k svojemu možu, češ, da je nenadoma omedlel in padel. Zdravnik se je takoj spomnil na sanje pred osmimi dnevi, ni pa pomislil na nikakršno nesrečo, ker ni imel točnejših podatkov. Ko je pa prišel v spalnico omenje-

nega prijatelja, se mu je nudila do najmanjših podrobnosti ista slika, kakor jo je videl pred osmimi dnevi v sanjah: prijatelj B. je ležal mrtev v svoji postelji, oblečen v temne hlače in v belo, spredaj krvavo, odprto srajco, krvav po obrazu; ob njem so žena in štirje otroci bridko jokali.

Zdravnik je takoj telefoniral nekemu L., pokojnikovemu prijatelju. Ko je prišel, ga je odvedel k smrtni postelji. L. je bil s pokojnim še malo prej nekoliko ur v veseli družbi; skoraj bi se bil zdaj ob njegovem truplu onesvestil. V tej noči je imel zdravnik spet čudne sanje, ki so se v kratkem usodno uresničile: Videl je L., kako je s spačenim, pomodrelim obrazom, z belim pogledom, z jabolkom v levici ležal umirajoč v postelji. Tudi te sanje so ga zelo vznemirile; dolgo jih ni mogel pozabiti.

Minuli so trije tedni. L. je zaradi krvavitve v možganih na levi strani zadela kap in je boleznijo po treh dneh podlegel. Malo pred smrtjo ga je zdravnik videl še enkrat, in sicer točno tako, kakor je bil sanjal o njem: imel je štekel, pomodrel obraz, belo je gledal, težko dihal, a v levi roki je držal jabolko, ki je bil vanje že vgriznil. Za nekaj ur je umrl.

Te svoje sanje je pripovedoval zdravnik raznim znancem, med temi tudi takim, ki jim je mišljenje usmerjeno čisto znanstveno. Nekateri mu niso nič kaj verjeli, drugi so mu pa pripisovali nekakšne preroške zmožnosti, ki se jih pa sam ne zaveda. Zdravnika so posebno druge sanje spravile sprva precej iz ravnovesja. Šele po dolgem, temeljitnem razmišljanju je mogel ugotoviti, kaj je bilo povod tem sanjam, kar je pri takem pojavu pač najvažnejše. Posrečilo se mu je ča si jih je raztolmačil čisto naravno popolnoma logično, izločivši vsako čudežnost in praznoverje, vsako zmožnost prerokovanja.

V noči njegovih prvih sanj, ko je videl svojega prijatelja B. mrtvega v krogu njegove družine, je bil šel z njim okoli polnoči iz neke družbe; gredeč sta našla sredi ceste pijanca, oblečenega le v hlače in srajco. Bil je padel na obraz ter je močno krvavel na čehu, da sta ga morala spraviti v bolnico. Govorila sta potem še nekaj časa o nekem znancu, ki je pred dnevi umrl za kapjo. Ko je po teh doživljajih sanjal, je naredil iz onih treh oseb, ki so se mu podzavestno vtisnile v spomin, eno samo, in sicer prijatelja B., ki ga je videl, kako leži mrtev na postelji. Vse drugo, kar se je temu pridružilo, kot prisotnost družine, jokanje in tarnanje itd., je dodala čisto logično podzavest, kot nekaj v takih primerih običajnega.

Tudi druge sanje si je raztolmačil neprisljano. L. je bil zaradi lahke kapi že enkrat njegov pacient. Bil je že več časa vegetarijec. Posebno rad je jedel jabolka in ga je zdravnik večkrat videl z jabolkom v roki. Ni bilo torej nič čudnega, če je v oni noči postal ta človek v njegovih sanjah

glavna oseba z vsemi onimi svojstvi, ki so bila v življenju zanj značilna; saj je bil zaradi minulih tragičnih dogodkov še dokaj razburjen in živim sanjam tem bolj podvržen.

Neverjetno točno je bilo duševno delovanje tudi v podzavesti: L. je namreč zaradi kapi ohromel po desni strani, krvavenje v možganih je torej moralo nastopiti na levi strani in leva stran telesa je bila nepoškodovana. Zdravnik je torej videl bolnika z jabolkom v levi roki.

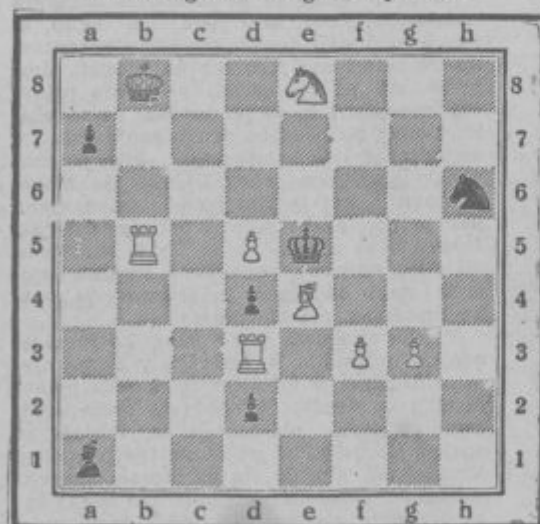
Pri temeljitem razmišljanju se dajo vse take sanje razložiti neprisljano, saj nima nihče zmožnosti, da bi gledal v bodočnost, če niso dani pogoji — včasih dokaj skriti —, iz katerih se da z gotovostjo sklepati na bodoče dogodke; prav kakor dela matematik na podlagi danih pogojev včasih zelo zamotane sklepe. RČ

PROBLEM 8

K. Nielsen

Prva nagrada »Dagens Nyheter«

Mat v treh potezah

ZA MISLEČE GLAVE

1

Neprijetni najemniki

V časih najhujše stanovanjske stiske po svetovni vojni so morali tudi hišni posestniki prenesti marsikako sitnost od svojih najemnikov, ki jim je oblastvo kratkoma odkazalo stanovanja v poljubnih hišah. Take težave je imel tudi gospod škorec s

svojimi najemniki. V splošnem je bil zadovoljen, samo v kleti mu je zaloga premoga tako hitro kopnela, da je moral sumiti, da se kdo izmed sstanovalcev okorišča na njegove stroške. Noč in dan seveda ni mogel paziti, da bi ugotovil tatvino, pa je potožil svojemu nečaku, zidar-skemu pomočniku.

»To bomo pa takoj ugotovili«, je dejal nečak, »saj sem itak že nameraval pobeliti stene in strop. Jutri zjutraj boste natančno vedeli, pri čem da ste.«

Rečeno, storjeno. Drugi dan je gospod škorec imel tako določen dokaz za svoj sum, da se je prav lahko iznebil najemnikov, ki niso ločili, kaj je moje in kaj tvoje. Kako je ugotovil tatvino?

FOTOAMATER

»Fotorevija«, februarska številka, je izšla z novo naslovno stranjo po načrtu našega priznanega mojstra P. Kocjančiča, ki je kakor drugi slovenski amaterji prispeval tudi v umetniški prilogi več krasnih slik. Med slovenskimi prispevki velja omeniti nadalje zelo zanimivi, ilustrirani sestavek člana ljubljanskega fotokluba Alberta Staržika o uporabi nove krožne zaslonke za snemanje proti luči brez obstretov, a med društvenimi vestmi bo zanimalo naše fotoamaterje poročilo fotosekcij H. P. D. v Ivancu o velikih uspešnih slovenskih amaterjev na tamošnjih fotografski razstavi. Med preobilico drugega tehtnega gradiva moramo omeniti članek, kako si sami gradimo povečevalni aparat, Dvornikov članek o snemanju z najmanjšo zaslonko, Roguljev o novem pozitivnem postopku, beleške za mesec februar, o snemanju skupin in oseb, novosti na fotografskem trgu itd. V podnaslovu figurira tudi litijski fotoklub med tistimi, ki so si zagrebško revijo osvojili za svoje službeno glasilo. Tako se področje in pomen tega doslej najboljšega fotografskega obzornika širi čedalje bolj, pri čemer gotovo ne sodeluje samo nizka cena (letna naročnina je 60 Din, polletna 24 Din), temveč tudi od številke do številke dvigajoča se kvaliteta. »Fotorevija« se naroča naravnost pri upravi v Zagrebu, Dalmatinska ulica 6, ali preko ljubljanskega fotokluba.

